

Länsstyrelsen
Västernorrland

Lägesbilder

Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.17
enligt regleringsbrevet 2023

Omslagsbild: Människor som går mot en kartbild av Sverige
Illustratör: Danny Eriksson, Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsen Västernorrlands publikationsserie

Diarienummer: 851-174-2024

Författare: Rebecca Karlsson Trolle, Länsstyrelsen Stockholm

Kontaktuppgifter:

Länsstyrelsen Västernorrland

Postadress: 871 86 Härnösand

Telefon: 0611-34 90 00

E-post: vasternorrland@lansstyrelsen.se

Webb: www.lansstyrelsen.se/vasternorrland

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Sammanfattning och Länsstyrelsens kommentarer	5
2.1	Övergripande resultat	5
2.2	Beredskap och kapacitet.....	6
2.3	Nyanländas boende och bosättning	8
2.4	Skola och utbildning	10
2.5	Ensamkommande barn och unga	13
2.6	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet	15
3	Genomförande	17
3.1	SKR:s kommungruppsindelning.....	17
3.2	Svarsfrekvens	17
3.3	Vad säger resultaten?	17
4	Resultatredovisning	19
4.1	Beredskap och kapacitet.....	19
4.2	Nyanländas boende och bosättning	24
4.3	Skola och utbildning	31
4.4	Ensamkommande barn och unga	39
4.5	Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet	43
5	Bilagor	49

1 Inledning

Uppdraget att ta fram lägesbilder om mottagandet av nyanlända och asylsökande avseende boende, skola och utbildning har länsstyrelserna haft sedan 2017. Årets rapportering avser perioden januari till oktober 2023. Med anledning av Rysslands invasion av Ukraina och migrationen till Sverige har Länsstyrelsen fortsatt valt att ställa frågor om målgruppen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. 98 procent av kommuner besvarade enkäten. Rapporten består av en resultatdel och jämförelser mellan kommungrupper samt delvis jämförelser med föregående års svar där det bedömts relevant. För att underlätta jämförelser mellan kommuner har Sveriges Kommuner och Regioners (SKR:s) kommungruppsindelning använts. Utöver det finns en sammanfattning med kommentarer från Länsstyrelsen. Redovisningar från samtliga länsstyrelser är bifogade.

2 Sammanfattning och Länsstyrelsens kommentarer

I denna återrapportering redovisar Länsstyrelsen lägesbilder om kommunernas beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända och asylsökande samt ensamkommande barn och unga. I en separat del redovisas lägesbilder gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Rapporten baseras på inkomna enkätsvar från kommuner och redovisningar från varje länsstyrelse.

FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030, anger att ingen människa ska lämnas utanför samhället. Alla människor i hela världen ska kunna ta del av utvecklingens framsteg. Inget mål är uppfyllt om det inte är uppfyllt för alla.

Nedan följer en sammanfattning av resultaten och kommentarer som knyter an till FN:s globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030¹

2.1 Övergripande resultat

2.1.1 Kommunernas beredskap och kapacitet vid ett minskat mottagande

Det är inga markanta skillnader i jämförelse med föregående års enkätsvar om kommunens beredskap och kapacitet vid ett minskat mottagande. Skillnaderna som fanns mellan kommungrupperna består. Likt förra året bedöms mottagandet av nyanlända och asylsökande fungera förhållandevis väl i landet som helhet under den angivna perioden. Likaså vad gäller skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. I kommunernas kommentarer framgår dock organisatoriska och ekonomiska utmaningar att, med de förändrade förutsättningarna som ett minskat mottagande medför, ha beredskap och kapacitet att bedriva och/eller skala upp verksamheter för ett fullgott mottagande framåt.

2.1.2 Skillnad mellan kommungrupperna

Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända för bosättning ska i hög grad styra mottagandet mot kommuner med god arbetsmarknad och hänsyn tas till folkmängd. En sammanvägning av enkätsvaren pekar på att ensamkommande barn och unga, kortutbildade och personer som talar ett mindre vanligt språk har större möjligheter att få delar av sina behov tillgodosedda om de bor i storstäder. Men enkätsvaren visar samtidigt på andra fördelar för den som bor i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, större städer och kommuner nära större stad, såsom möjligheten till en tryggare och mer långsiktig boendesituation och en mer anpassad samhällsorientering. Självbosatta^[1] har dessutom större

---

¹ [Agenda 2030 | Globalportalen](#)

chans att få ta del av kommunens insatser riktade till nyanlända om de bor i någon av de sistnämnda kommungrupperna. Enkätsvaren synliggör att arbetssätt behöver utvecklas för att möta målgruppens behov och bidra till en hållbar integration och därmed ökad arbetsmarknadsintegration och etablering i samhällslivet.

2.2 Beredskap och kapacitet

Under beredskap och kapacitet avsnittet redovisas svar på sju frågor. Mer än 70 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa beredskap och kapacitet vid ett minskat eller oförändrat mottagande. Det är en liten minskning från föregående år (80 procent). Vad gäller ett ökat mottagande, bedöms beredskapen och kapaciteten liksom föregående år inte vara riktigt lika god, även om strax över hälften fortsatt anser att förmågan är *mycket* eller *ganska god*.

Flera kommuner nämner utmaningar att upprätthålla fullgott mottagande med kvalité vid ett minskat mottagande. Det rör sig om ekonomiska svårigheter att behålla kompetens, personella resurser och verksamheter, vilket kommunerna ser har en negativ effekt på beredskapen och kapaciteten vid både ett minskat och ökat mottagande. En del kommuner beskriver att de har eller är i färd med organisatoriska förändringar för ett flexibelt mottagande. Här söker många kommuner kostnadseffektiva lösningar genom exempelvis digitalisering och olika former av samarbeten och samverkan vilket till viss del innebär en förflyttning av verksamheter från fysiska i egen regi till distans, upphandlade och digitala. Många kommuner nämner en svår bostadssituation som en stor utmaning både vid ett ökat, minskat och oförändrat mottagande. En del kommuner lyfter även den kommunala och regionala arbetsmarknaden som en försvårande omständighet vid ett oförändrat och ökat mottagande.

Majoritet av kommunerna (75 procent) uppger att de genomför insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället. Det är en liten minskning från föregående år då 80 procent av kommunerna uppgav att de hade insatser. I kommentarerna är det många kommuner som hänvisar till att de erbjuder och riktar insatser till både män och kvinnor. En del kommuner nämner att ingen utesluts från insatser. Ett antal kommuner uppger att de har insatser som riktar sig till både män och kvinnor, men att insatserna genomförs på arenor eller i områden där många nyanlända kvinnor finns eller som kommer specifikt kvinnor till gagn. Exempelvis föräldrastödjande insatser, hälsoinsatser, språkundervisning för föräldralediga, projekt och insatser som riktar sig mot arbetsmarknaden. Ett fåtal kommuner har insatser som tydligt riktar sig mot kvinnor och exempelvis särskilda insatser för att öka jämställdhet, samverkan med kvinnoorganisationer och arbetsmarknadsinsatser riktade särskilt mot kvinnor.

Fler än hälften (61 procent) av kommunerna uppger att de har särskilda rutiner för att bedöma vad som är barnets bästa vid mottagande av nyanlända familjer med barn. Det innebär bland annat val av boendelösningar, arbetssätt vid mottagande och andra insatser som erbjuds för att underlätta etablering i samhället. En majoritet av kommunerna (81 procent) har särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar. Ett flertal kommuner nämner att de använder samma upparbetade rutiner och arbetssätt för kvotflyktingar som för övriga nyanlända. Återkommande förklaringar till varför kommunerna inte har särskilda rutiner är att man mottagit få kvotflyktingar och/eller att man utgår från individuella behov. Hälften av kommunerna uppger att de har särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av individer med funktionsnedsättningar medan resterande uppger att de inte har det. I kommentarerna från kommunen går att utläsa att de behov som individer med funktionsnedsättningar har inte alltid framkommer i det initiala mottagandet. Många kommuner beskriver att de rutiner och arbetsrätt man har främst rör bostadsanpassningar.

På frågan om självbosatta på lika villkor kan ta del av kommunens verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända är det runt 55 procent av kommunerna som har svarat *ja*, 32 procent har svarat *nej* och resten *kan ej bedöma*. Kommunerna uppger att det ofta är upp till individen att ta kontakt med kommunen. Flera kommuner har i kommentarsfältet uppgett att man inte arbetar uppsökande. En jämförelse mellan olika kommungrupper visar att självbosatta har störst möjlighet att ta del av insatser som specifikt riktar sig till nyanlända i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, följt av större städer och kommuner nära större stad.

Samverkan med Migrationsverket, länsstyrelsen, civilsamhället och till viss del med regionen bedöms fungera väl. Ca 45 procent av kommunerna bedömer att samverkan med Arbetsförmedlingen är *varken eller, ganska dåligt* eller *mycket dåligt*. Det är en förbättring från föregående år (då ca 65 procent uppgav att samverkan inte fungerade med Arbetsförmedlingen). Kommunerna uppfattar att samverkan på tjänstemannanivå har förbättrats medan utmaningar som rör myndighetens tillgänglighet och service för individen kvarstår. Återkommande utmaningar är frånvaro i samarbete och samverkan samt att myndighetens arbetssätt ofta inte möter nyanländas behov. Till exempel lyfts den ökade digitaliseringen och brist på personkontakt fram som fortsatta utmaningar. Vidare ser kommunerna att individer med svag koppling till arbetsmarknaden är särskilt sårbara då Arbetsförmedlingens insatser för individer med låg formell utbildningsnivå är få, enformiga och otillräckliga. Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner är något mer missnöjda med samverkan med Arbetsförmedlingen än storstäder och storstadsnära kommuner samt större städer och kommuner nära större stad.

Vad gäller beredskap och kapacitet noterar Länsstyrelsen att länsstyrelserna i sina redovisningar lyfter utmaningar med de minskade länstalen för 2023. I kommentarer och fritextsvar beskriver kommunerna att det pågår en omställning

till en flexibel organisation som anpassas till ett minskat mottagande. För vissa kommuner innebär det att samlokalisera och effektivisera så att kompetens och personella resurser kan behållas liksom viss verksamhet. Det kan dock innebära att verksamhet i mycket mindre skala och med mindre resurser. I andra kommuner betyder det att verksamhet och personella resurser inte finns kvar. Kommunerna beskriver utmaningar med att finansiera och driva verksamheter samt brist eller tapp av personella resurser och kompetens. Lägesbildsenkäten pekar på att många verksamheter finansieras och bedrivs i projektform och saknar en solid finansieringsgrund. Av kommunernas kommentarer framgår även att det höga mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina med statlig finansiell ersättning har möjliggjort att kompetens och verksamhet har kunnat bibehållas i större utsträckning än om det ekonomiska tillskottet inte hade funnits. Länsstyrelsens bedömning är att de försämrade och osäkra ekonomiska förutsättningarna har fått viss påverkan på möjligheter att bedriva verksamhet och att det får påföljder för möjligheterna att bedriva ett fullgott mottagande samt kan påverkas kvalitén på mottagandet på sikt.

Även i år uppger flera kommuner att insatser erbjuds likvärdigt till både män och kvinnor. Det finns dock fortsatt stort behov av fler riktade insatser till kvinnor för att utjämna skillnader mellan könen. Särskilt då enkäten visar att självboscatta i många fall inte på lika villkor kan ta del av verksamheter som specifikt riktar sig till nyanlända. Denna grupp inkluderar familjeanknytningar, varav många kvinnor, som därmed riskerar att inte nås av kommunens insatser.

Att ett stort antal kommuner lyfter samverkan med Arbetsförmedlingen som fortsatt utmanande, särskilt för individen, är bekymmersamt då Arbetsförmedlingen har en viktig roll i arbetsmarknadsintegrationen och ett hållbart mottagande. Att Arbetsförmedlingens insatser når individen och möter målgruppens behov är av vikt för att etablering och delaktighet på arbetsmarknaden och i samhället i stort ska ske.

Länsstyrelsen anser, likt föregående år, att det behövs ytterligare åtgärder för att nå mål 8 och 5 i Agenda 2030 om anständiga arbetsvillkor och jämställdhet (jämn fördelning av makt, inflytande och resurser).

2.3 Nyanländas boende och bosättning

Under kapitlet nyanländas boende och bosättning redovisas sex frågor. 191 kommuner uppger att de har tagit emot anvisade nyanlända enligt bosättningslagen under 2023.

Fler än hälften av kommunerna erbjuder *alltid* eller *oftast* anvisade nyanlända ett tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning. En lite högre andel erbjuder hushåll med barn än hushåll utan barn tillsvidarekontrakt. Ungefär 30 procent av kommunerna uppger att de aldrig erbjuder målgruppen tillsvidarekontrakt. Likt tidigare år är det stora skillnader

mellan de olika kommungrupperna. Det är vanligast att få ett tillsvidarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, tätt följt av större städer och kommuner nära större stad. Det är mycket ovanligt att tillsvidarekontrakt erbjuds i storstäder och storstadsnära kommuner och en stor andel av de nyanlända anvisas till just storstäder och större kommuner.

Ungefär 30 procent av kommunerna uppger fortsatt att bostäderna som de nyanlända erbjuds inte är tillräckligt stora vilket leder till trångboddhet. Ungefär 68 procent av kommunerna svarar att de har möjlighet att erbjuda tillräckligt stora bostäder till de som anvisas. Flera kommuner menar att de försöker ordna passande boende, men att det inte alltid är möjligt då det ofta är brist på större lägenheter. Risken för trångboddhet ökar markant för nyanlända som anvisas till storstäder och storstadsnära kommuner jämfört med övriga kommungrupper.

På frågan om kommunerna tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända varierar svaren. I årets enkätsvar uppger 38 procent av kommunerna att de *ofta* eller *alltid* tar hänsyn, vilket är en ökning från 27 procent föregående år. 31 procent har svarat *sällan* eller *aldrig*. Cirka 9 procent uppger att de gör det ibland. Flera kommuner nämner att de försöker bosätta nyanlända i olika områden, men att det inte alltid går att styra på grund av till exempel bostadsbrist. Det är fler kommuner som menar att de inte har socioekonomiskt utsatta områden och därför inte tar hänsyn till det i bosättning av nyanlända. Storstäder och storstadsnära kommuner tar i mindre utsträckning hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av nyanlända än övriga kommungrupper. Detta hänger troligen ihop med större bostadsbrist i dessa kommuner.

En klar majoritet av kommunerna har även i år svarat *nej* på frågan om kommunen tagit emot nyanlända under året som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i berörd kommun. Ungefär 12 procent har svarat *ja*. Över 27 procent har valt *kan ej bedöma*. Detta är något högre siffror än föregående år och kan i sig innebära att den faktiska siffran är högre.

Strax under 35 procent av kommunerna anser att de har *mycket god* eller *ganska god* kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov. Det är en lägre andel jämfört med föregående år (40 procent). Likt föregående år uppger cirka 20 procent att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* kunskap. 20 procent svarar att de *ej kan bedöma*, vilket är oförändrat. Däremot har en något högre andel (24 procent jämfört med föregående år 20 procent) valt *varken eller*. Oavsett svarsalternativ varierar kommentarerna. En del kommuner menar att de har god kännedom om självbosatta. Andra nämner att de kommer i kontakt med självbosatta först när målgruppen tar kontakt med kommunen av olika anledningar. Likt föregående år visar en jämförelse mellan olika kommungrupper att kunskapen om självbosatta nyanländas bostadsbehov varierar och inte är särskilt hög i någon av kommungrupperna. Kommungruppen *storstäder och storstadsnära kommuner* har fortsatt mycket sämre kunskap om målgruppen än

övriga kommungrupper. Det bör också tilläggas att det är relativt många kommuner som har valt *kan ej bedöma* vilket skulle kunna indikera att kommunerna generellt saknar kunskap om målgruppens behov.

Länsstyrelsen konstaterar att det fortsatt är runt 30 procent av kommunerna som inte erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt vilket innebär att mottagandet på anvisning i många fall leder till en otrugg bostadssituation. Dessutom finns utmaningar med trångboddhet och att bosättning i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar förekommer.

Länsstyrelsen noterar också att det fortsatt råder bristande kunskap om självbosattas situation i kommunerna och att få arbetar uppsökande, trots att kommunerna ges statlig ersättning för att arbeta med målgruppen. Kommunerna får dessutom information från Migrationsverket om alla nyanlända som bosätter sig i kommunen. Länsstyrelsen noterar dock att denna information inte alltid tycks nå den enhet som ansvarar för mottagande och insatser till nyanlända. Under 2024 kommer färre individer att anvisas till kommunerna, vilket skulle kunna ge utrymme att utveckla arbetsätt och metoder om självbosatta kopplat till kommunernas pågående verksamhet och arbete. Det kvarstår utmaningar i mottagandet vad gäller bostadssituationen för att uppnå mål 11 i Agenda 2030 och delmålet om att säkra tillgång till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder för alla.

2.4 Skola och utbildning

2.4.1 Skola

Elever bosatta i socioekonomiskt utsatta områden har sämre förutsättningar att nå målen i svensk skola². För att bryta detta mönster är det viktigt att fortsätta arbeta för ett systematiskt och likvärdigt mottagande av nyanlända elever för att nå mål 4 i Agenda 2030 om god utbildning för alla.

Under avsnittet skola redovisas svar på tre frågor. En majoritet (69 till 79 procent) av kommunerna bedömer att de har mycket god förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande i förskola, skola och gymnasiet. Det är lägre än föregående år (75 till 86 procent).

Merparten av kommunerna uppger att de har introduktionsinsatser för mottagande av nyanlända elever. I praktiken innebär detta allt ifrån att en eller några skolor i en kommun har introduktionsinsatser till ett systematiskt/formaliserat mottagande med riktlinjer och samsyn som gäller

---

²[Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023 - Skolverket](#); [Skolverkets lägesbedömning 2020 - Skolverket](#)

alla skolor i hela kommunen. Vissa kommuner menar att det minskade mottagandet har inneburit ett minskat tryck på verksamheterna och gjort det möjligt att erbjuda insatser. Andra kommuner upplever det svårt att tillgodose behov i samband med exempelvis mindre förekommande språk.

Kommunerna bedömer att de generellt har god förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehundledning på sitt modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Kommunernas kommentarer visar dock på en viss spridning i förmågan. Flera kommuner menar att det beror på vilket språk som avses. Det bedöms enklare att ge stöd till de som talar ett vanligt förekommande språk, men en utmaning vad gäller de mindre språkgrupperna.

Vid en jämförelse mellan olika kommungrupper har storstäder och storstadsnära kommuner, likt tidigare år, bäst förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehundledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Det gäller för såväl grundskola som gymnasium.

Majoriteten av kommunerna bedömer att samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare fungerar mycket väl. Många kommuner har formaliserade strukturer med bland annat inledande möte/samtal där tolk eller studiehundledare deltar. Studiehundledare är en funktion som bedöms viktig i den kontinuerliga dialogen med vårdnadshavare. Dock lyfts utmaningar att rekrytera kompetenta studiehundledare liksom utmaningar kring rekrytering av studiehundledare på mindre förekommande språk

Även om majoriteten bedömer samverkan med nyanlända och asylsökandes vårdnadshavare som god framgår det i svaren att det finns utmaningar i kommunikation. Många kommuner ser detta som ett utvecklingsområde då man upplever att det finns kunskapsluckor hos vårdnadshavare om svenska skolsystemet och skolans roll liksom svårigheter att nå ut med information och att kommunicera med vårdnadshavare som har begränsningar att tillgodose sig digitala välfärdstjänster.

Länsstyrelsen konstaterar att utbudet av introduktionsinsatser varierar mellan skolorna i kommunerna även i år. Tillgången på studiehundledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk skiljer sig åt i landet och försvårar möjligheten för elever, framför allt tillhörande mindre vanligt förekommande språkgrupper.

2.4.2 Utbildning

Under avsnittet utbildning redovisas svar på fyra frågor om: utbildningsplikten, vuxenutbildningens koppling till arbetsmarknaden samt samhällsorientering.

En klar majoritet av kommunerna (79 procent) bedömer att de sammantaget har *mycket god* eller *ganska god* förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning. Nästan 10 procent har valt *varken eller*.

En del kommuner nämner att de har en god planering för att erbjuda en sammanhållen utbildning, att insatserna är anpassade utifrån målgruppens behov och en fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen. Flera kommuner uppger dock att det, även om kommunen har god beredskap och kapacitet att erbjuda en sammanhållen utbildning, finns flera utmaningar. Bland annat nämns individens förmåga att delta på aktiviteter inom ramen för utbildningsplikten trots anvisningar från Arbetsförmedlingen. Många kommuner bedömer insatsen som dyr och ineffektiv i förhållanden till hur många individer den kommer till gagn. Det låga mottagandet försvårar ytterligare att finna personer som kan ta del av insatsen.

En jämförelse mellan kommungrupperna visar att kommunerna överlag bedömer att de har god förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Storstäder och storstadsnära kommuner bedömer dock sin förmåga något lägre än de andra två grupperna.

En ny fråga introducerades i årets enkät, frågan var om kommunen har särskilda rutiner och arbetssätt inom sfi och övrig kommunal vuxenutbildning med tydlig anknytning till arbetsmarknaden för nyanlända. 73 procent av kommunerna uppger att de har det och 27 procent menar att de inte har det. Många kommuner uppger att de har formaliserade strukturer och arbetssätt med både intern och extern samverkan.

Exempel på insatser som lyfts fram är: kombinationsutbildningar, vidare utbildning inom olika yrkesområden, kopplingar till utbildningsplikten och olika former av arbetsmarknadsinsatser som information om arbetsmarknaden och utbildningsmässor. En del kommuner har en genomtänkt struktur med exempelvis studie- och yrkesvägledning, arbetsplatsförlagt lärande (APL) och praktik.

Ungefär 69 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa samhällsorienteringen (SO) utifrån deltagarna. Det är en liten ökning från föregående år (60 procent). Medan 61 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa utifrån de lokala förutsättningarna och förmåga att anpassa samhällsorienteringen till förändringar i mottagandet av nyanlända. Detta är en minskning från föregående år då andelen låg på 65 procent.

Flera kommuner uppger att möjligheterna att erbjuda samhällsorientering i fysisk form är utmanande då kostnaderna bedöms höga i förhållande till det minskade mottagandet. Av kommentarerna går att utläsa att flera kommuner har övergått eller undersöker möjligheterna till att erbjuda SO digitalt och överväger att avsluta kommunala samverkansformer för samhällsorientering till fördel för digitala distansformer. Fördelarna som kommunerna lyfter med att digitalisera och erbjuda distansformer av samhällsorienteringen är att utbildningen kan erbjudas snabbare i stället för att samla ihop grupper och att det är kostnadseffektivt. Kommunerna ser dock även risker med denna utveckling som att grupper med sämre digital förmåga att tillgodogöra sig digitala

välståndstjänster inte får del av samhällsorienteringen samt att det finns svårigheter att säkerställa att information och kunskaper befast när de digitala alternativen inte är interaktiva och har kunskapsutvärderande inslag.

Vid en jämförelse mellan kommungrupperna har alla grupper generellt god förmåga att erbjuda samhällsorienteringen efter de lokala förutsättningarna och deltagarna. Ett mindre antal av kommuner i de olika kategorierna har svarat att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* förmåga. Dock, har storstäder och storstadsnära kommuner svårare att bedöma förmågan att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna och utifrån deltagarna.

Kommunerna uppger att de i hög grad kan erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten samt samhällsorientering. Kommunerna uppger också att de i stor utsträckning har en tydlig anknytning mellan sfi och övrig kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknaden. Samtidigt framgår att antalet deltagare påverkar möjligheterna och kvalitén i insatserna. Många kommuner anpassar utbildning och insatserna till det minskade mottagandet där det är tydligt att kommunerna alltmer övergår till digitala- och distanslösningar för att tillgodose samhällsorienteringen.

Kommunerna påvisar, liksom i tidigare lägesbildsenkäter samt regionala behov- och konsekvensanalyser, att utmaningar som individens språkliga förutsättningar liksom den formella utbildningsnivån påverkar individens möjligheter att ta del av insatser. Samverkan med Arbetsförmedlingen har förbättrats men det finns fortsatt stora utmaningar för individen även om samverkan mellan tjänstemän förbättrats.

Länsstyrelsen noterar fortsatt stora utmaningarna så som att möta utbildningsbehov och former för utbildning som många individer med låg formell utbildningsnivå och begränsade digitala kunskaper har för att varaktigt kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns således ett stort behov av att arbeta vidare med Agenda 2030, mål 4 och säkra rätten till god utbildning för alla samt i förlängningen mål 8 om anständiga arbetsvillkor för alla för en varaktig arbetsmarknadsetablering.

2.5 Ensamkommande barn och unga

Under kapitlet ensamkommande barn och unga redovisas svar på fem frågor. 69 procent av svarande kommuner anger att de hade ett mottagande under 2023.

Den vanligaste boendeformen som kommunerna använder i mottagandet av ensamkommande barn som inte kommer från Ukraina och omfattas av massflyktsdirektivet, är *Familjehem (ej nätverk)* 59 procent. Därefter uppger kommunerna att de använder *Familjehem (nätverk)* ungefär 42 procent. Drygt 20 procent har valt *annat alternativ* och uppgett att de använt *stödboende*.

Mellan 44–49 procent av kommunerna bedömer att kapaciteten att tillgodose behovet av boende för ensamkommande barn och unga under och över 18 år var *mycket god* eller *ganska god*. Föregående år uppgav runt 60–70 procent av

kommunerna att kapaciteten var *mycket god* eller *ganska god*. I årets enkät har 20–30 procent valt alternativet *kan ej bedöma*. Möjligheterna att anpassa insatser utifrån olika behov bedömer kommunerna är oförändrad och ligger fortsatt runt 66 procent.

En jämförelse mellan olika kommungrupper visar på störst skillnader i kapaciteten att tillgodose behovet av boende genom placering i den egna kommunen för ensamkommande asylsökande barn under 18 år. I storstäder och storstadsnära kommuner anser kommunerna att de har sämre förutsättningar att tillgodose behovet. De har även i mycket lägre utsträckning valt alternativet *kan ej bedöma* än övriga kommungrupper. Detta mönster gäller även för målgrupperna ensamkommande unga över 18 år med uppehållstillstånd och ensamkommande barn under 18 år.

Liksom föregående år är det endast ca 20 procent av kommunerna som bedömer att deras beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024 är *mycket* eller *ganska god*. 47 procent bedömer beredskapen som *ganska dålig* eller i vissa fall *mycket dålig* vilket är en ökning från föregående år (40 procent). Medan fortsatt 20 procent av kommunerna har valt *varken eller*. Det som framför allt nämns som utmanande vid en oförutsedd ökning är avsaknad av personalresurser och bristen på boendelösningar för målgruppen. Nästan hälften av kommunerna (47 procent) bedömer beredskapen som *ganska dålig* eller till och med *mycket dålig* vid en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024. Det är en liten ökning från föregående år då andelen var runt 40 procent. Det är fortsatt runt en femtedel som har valt *varken eller* och fortsatt ungefär lika många har valt *kan ej bedöma* (20 procent).

Överlag bedömer kommunerna samverkan med Migrationsverket och länsstyrelsen som bra. Samverkan med civilsamhället bedöms något sämre. En hög andel av kommunerna *kan ej bedöma* samverkan. Detta kan möjligen bero på det minskade mottagandet av ensamkommande barn vilket medfört att många kommuner inte har en organisation eller verksamhet.

Boendesituationen, beroendet av familjehemsplaceringar och den låga tillgången till HVB, tillsammans med en utmanande arbetssituation inom socialtjänsten talar för att den nuvarande beredskapen är begränsad. Samtidigt är det värt att tillägga att en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn i viss mån inträffade under 2022 i och med mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Länsstyrelsen har inte fått några rapporter om något större antal kommuner som signalerar att de inte klarar sitt åtagande inom området. Till stor del förklaras det av att de ensamkommande barnen från Ukraina i mycket stor utsträckning har familjehemsplacerats alternativt privatplacerats i sitt nätverk. Minskningen av antalet HVB samt bristen på familjehem har därmed inte påverkat i samma utsträckning som om målgruppen hade kommit utan nätverk.

2.6 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Under kapitlet om skyddsbehövande från Ukraina redovisas sju frågor. En majoritet av kommunerna (78 procent) upplever att anvisningar av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har fungerat *mycket bra* eller *ganska bra*. Detta är en ökning från föregående år (65 procent). Endast 8 procent anser att det har fungerat dåligt. Ungefär 14 procent uppger att de *inte kan bedöma* eller *varken eller*. Storstäder och storstadsnära kommuner upplever att de fungerar något sämre än övriga kommungrupper.

Ungefär 74 procent bedömer att samverkan med Migrationsverket fungerar *mycket bra* eller *ganska bra* medan ca 10 procent har svarat att *ganska dålig* eller *mycket dålig*. I kommentarerna går det utläsa att vissa kommuner upplever att samverkan och information från Migrationsverket är bristfällig medan andra upplever att det fungerar väl. Ett antal kommuner lyfter i sina kommentarer att fördelningstalet många gånger inte stämmer överens med faktiskt mottagande samt att anvisningar avbryts sent i anvisningsprocessen då kommunen redan förberett mottagande och bostad. En kommun lyfter att det är utmanande med en rörlig grupp som många gånger tackar nej till anvisning i ett sent skede.

En majoritet (80 procent) av kommunerna bedömer fortsatt att de har *ganska goda* eller *mycket goda* möjligheter att ordna boende åt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Ungefär 4 procent anser att de har dåliga möjligheter. I kommentarerna framgår att en del av kommunerna upplever sig ha goda möjligheter att ordna boende medan andra hänvisar till att de har möjlighet i förhållande till fördelningstalet, även om det medfört utmaningar. Flera kommuner nämner att de inte mottagit alla anvisningar vilket gör att det finns platser, men att det är problematiskt för många kommuner då de inte får ersättning för dessa platser. Flera kommuner upplever svårigheter att ha beredskap med de osäkra förhållanden som råder kring hur antalet anvisningar kommer se ut framgent samt uteblivna eller avbrutna anvisningar.

En fortsatt stor andel av kommunerna anser att mottagandet i skolan av skyddsbehövande elever från Ukraina har fungerat mycket väl (ungefär 77 procent). En del kommuner nämner att det låga antalet elever som kommit inte har medfört några utmaningar. Av kommentarer framgår att många kommuner har ett fungerande mottagande för nyanlända elever och att de barn som kommit från Ukraina, och omfattas av massflyktsdirektivet, tar del av samma mottagandeform som övriga nyanlända elever. En del kommuner nämner att de har haft svårt att erbjuda språkstöd medan andra upplever att de har kunnat tillhandahålla både modersmålsundervisning och studiehandledning.

Majoriteten av kommunerna (70 procent) upplever att samverkan med civilsamhället, länsstyrelsen och Migrationsverket fungerar väl. Likt föregående år är det dock något fler som har angett att det fungerat *ganska dåligt* vad gäller samverkan med Migrationsverket. Flera kommuner lyfter dock att de har ett gott samarbete med Migrationsverket andra finner samverkan som fortsatt utmanande. Bland annat nämns att informationen om avbrutna anvisningar

kommer med kort varsel samt att information från myndigheten ibland är bristfällig och otydlig.

Ungefär 42 procent av kommunerna uppger att samverkan med regionen fungerar *ganska bra* eller *mycket bra* och 24 procent att samverkan med Arbetsförmedlingen var *ganska bra* eller *mycket bra*. Ca 30 procent skattar samverkan med Arbetsförmedlingen och regionen som *varken eller* och ytterligare 21–29 procent *kan ej bedöma*.

Merparten av kommunerna erbjuder skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet insatser utöver det som kommunen är skyldig att erbjuda. Ungefär 85 procent av kommunerna uppger att de erbjuder sfi. Exempel på andra insatser är: samhällsinformation, fritidsaktiviteter för barn och unga, arbetsmarknadsinsatser och information om arbetsmarknaden. Många kommuner beskriver att de har verksamheter i samverkan med civilsamhällesorganisationer. Av kommunernas kommentarer framkommer att mycket bedrivs i projektform och finansieras med externa medel.

Länsstyrelsen konstaterar att mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet överlag har fungerat väl under året. Den rådande osäkra framtiden gör dock att flera kommuner står med beredskap och kapacitet med osäker finansiering vilket kan komma att påverka förmågan att tillhandahålla ett fullgott mottagande. Länsstyrelsen konstaterar alltså att skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet har en utsatt situation då de inte har samma rättigheter som nyanlända, samtidigt som de troligtvis kommer att bli kvar i Sverige en längre tid.

3 Genomförande

I oktober 2023 skickade länsstyrelserna ut en digital enkät till samtliga kommuner i landet. Enkäten innehöll frågor avseende beredskap och kapacitet, nyanländas boende, skola och utbildning, ensamkommande barn och unga (ekb) och mottagandet av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Enkäten bestod till stor del av frågor där kommunerna fick välja ett svarsalternativ utifrån en skala. Efter varje fråga uppmanades kommunerna att kommentera sina svar. Enkäten bestod även av ett antal fritextfrågor.

Ingen större förändring har genomförts vad gäller enkätens utformning från föregående år. Sammanställningen av svaren i enkäten ligger till grund för denna rapport, så även redovisningar från samtliga länsstyrelser.

Inför utskick av enkäten genomfördes samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i enlighet med förordningen (1982:668) om statliga myndigheters inhämtande av uppgifter från kommuner och näringsidkare.

3.1 SKR:s kommungruppsindelning

För att kunna visa på skillnader mellan olika kommungruppers svar har SKR:s kommungruppsindelning använts, den är framtagen för att kunna jämföra och analysera olika statistiska underlag. Indelningen består av tre huvudgrupper och nio undergrupper och kommunerna har grupperats utifrån olika parametrar som tätortsstorlek, närhet till större tätort och pendlingsmönster.³ Bedömningen är att detta ger en mer rättvisande bild än att enbart jämföra mellan länen då det ibland finns stora skillnader mellan kommuner inom ett län.

3.2 Svarsfrekvens

98 procent av landets kommuner (284 av 290) besvarade den digitala enkäten, vilket utgör ett gediget underlag för rapporten.

3.3 Vad säger resultaten?

En viss försiktighet måste intas vid analysen av svaren. Det är viktigt att komma ihåg att svar kan skilja sig åt beroende på vem i kommunens organisation som har besvarat enkäten. I vissa fall är det tjänstemän som arbetar operativt med frågorna och i andra fall har chefer eller tjänstemän med en strategisk position som besvarat den. Dessa funktioner kan ha olika bild av hur mottagandet fortlöpt. Kommunernas kommentarer tyder på att de tolkar svarsalternativen på olika sätt. Kommentarererna visar också att det ibland kan vara svårt för kommunerna att endast svara för den tidsperiod som enkäten avser utan att man

---

³ [Kommungruppsindelning 2017 - SKR](#)

svarar utifrån en längre tidshorisont. Länsstyrelsen noterar att det fortsatt finns utmaningar då kommuner exempelvis kan ha svarat ”mycket bra”, men att de sedan är mer kritiska i sina kommentarer. En annan utmaning som Länsstyrelsen noterat är att ett antal personer som besvarat enkäten är relativt nya i sina roller eller har övertagit ansvaret att besvara enkäten nyligen. Flera kommuner uppger att de har gjort eller gör organisatoriska och personella förändringar till följd av det minskade mottagandet som påverkar möjligheterna att ha dedikerade resurser och/eller behålla kompetens.

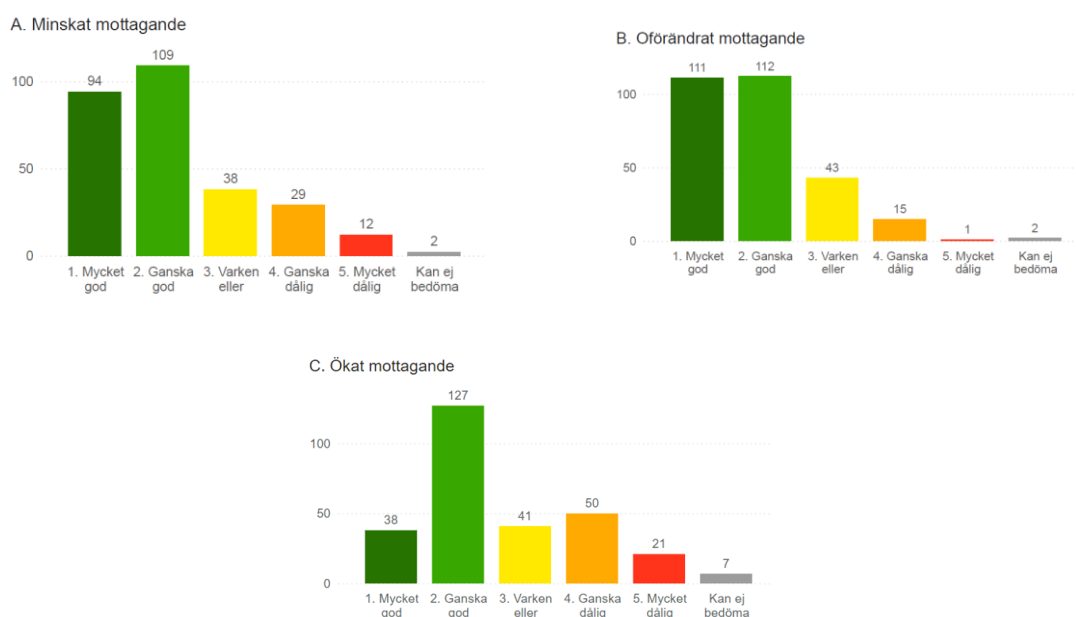
Länsstyrelsen kan inte dra för stora slutsatser utifrån specifika svar, men sammantaget med övrig kunskap är svaren en förhållandevis bra nulägesbild hur mottagandet av nyanlända, asylsökande och skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet fungerat i Sverige under 2023.

4 Resultatredovisning

Nedan presenteras svaren på respektive fråga. Diagrammen visar antal svarande kommuner. Övriga stapeldiagram visar kommungruppsjämförelser som andelar i procent.

4.1 Beredskap och kapacitet

4.1.1 Bedöm kommunens förmåga att anpassa beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända (anvisade och självbosatta) vid ett minskat, oförändrat eller ökat mottagande:

Diagram 1.1.1: Bedöm kommunens förmåga att anpassa beredskap och kapacitet i mottagandet av nyanlända vid ett minskat, oförändrat eller ökat mottagande.

Diagram 1.1.1 och alternativen A och B visar att ungefär 70–77 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa beredskap och kapacitet vid ett minskat eller oförändrat mottagande. Det är en liten minskning från föregående år (80 procent). Vad gäller ett ökat mottagande, diagram C, har inga förändringar från föregående år skett, utan förmågan bedöms fortsatt inte vara riktigt lika god jämfört med de två andra scenarierna, även om strax över hälften (58 procent) anser att förmågan är *mycket* eller *ganska god*.

Det som nämns som utmanande vid ett minskat mottagande är att upprätthålla fullgott mottagande med kvalitet. Det rör sig om ekonomiska svårigheter att både behålla kompetens och personella resurser liksom verksamheter. En del kommuner beskriver att de har eller är i färd med organisatoriska förändringar för ett flexibelt mottagande. Många kommuner nämner en svår bostadssituation som en stor utmaning både vid ett ökat, minskat och oförändrat mottagande. En

del kommuner lyfter även den kommunala och regionala arbetsmarknaden som en utmaning och svårighet vid ett oförändrat och ökat mottagande.

4.1.2 Genomför kommunen insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället?

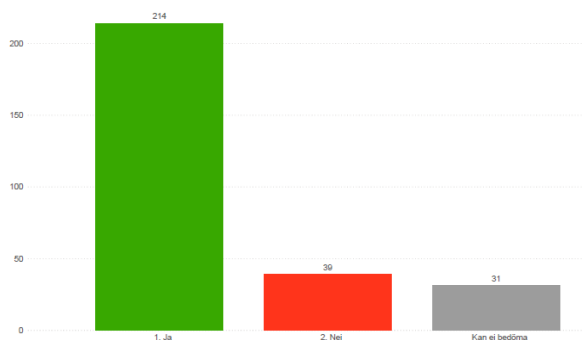

Diagram 1.2.1: Genomför kommunen insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället?

Diagram 1.2.1 visar att merparten (75 procent) av kommunerna uppger att de genomför insatser för att ge nyanlända kvinnor och män lika möjligheter att lyckas med sin etablering i samhället. Många kommuner hänvisar till att de erbjuder och riktar insatser till både män och kvinnor. Ett antal kommuner har insatser som riktar sig till både män och kvinnor men som särskilt kommer nyanlända kvinnor till gagn. Exempelvis föräldrastödsinsatser, hälsoinsatser, språkundervisning för föräldralediga samt arbetsmarknadsinsatser. Ett fåtal kommuner har insatser som tydligt riktar sig mot kvinnor exempelvis insatser för ökad jämställdhet, samverkan med kvinnoorganisationer och arbetsmarknadsinsatser riktade mot kvinnor.

4.1.3 Har kommunen särskilda rutiner för att bedöma vad som är barnets bästa vid mottagande av nyanlända familjer med barn?

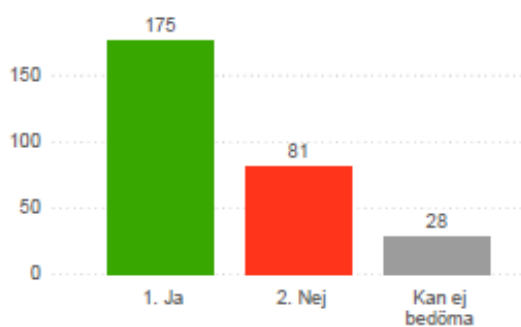

Diagram 1.3.1: Har kommunen särskilda rutiner för att bedöma vad som är barnets bästa vid mottagande av nyanlända familjer med barn?

Diagrammet ovan (1.3.1) visar att mer än hälften av kommunerna (62 procent) har särskilda rutiner för att bedöma vad som är barnets bästa vid mottagandet av nyanlända familjer med barn. De kommuner som svarat ja beskriver rutiner och arbetssätt som rör bedömning av bostadsbehov och samverkan med förskola eller

skola. Ett fåtal kommuner nämner att de erbjuder insatser som föräldrautbildning.

4.1.4 Har kommunen särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar

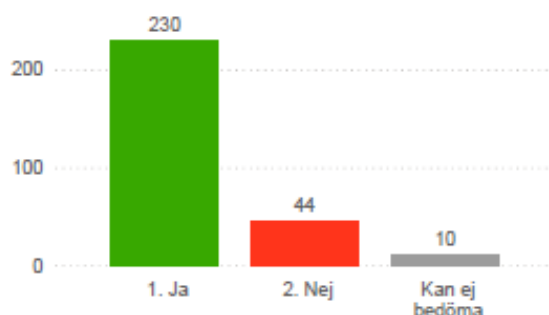

Diagram 1.4.1: Har kommunen särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar?

Diagrammet ovan (1.4.1) visar att en betydande andel (81 procent) av kommuner har särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av kvotflyktingar. Ett flertal av kommunerna nämner att de använder samma upparbetade rutiner och arbetssätt för kvotflyktingar som för övriga nyanlända. Förklaringar till det som går att utläsa i kommunernas kommentarer är att man mottagit så få kvotflyktingar eller att man utgår från individuella behov.

4.1.5 Har kommunerna särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av individer med funktionsnedsättningar

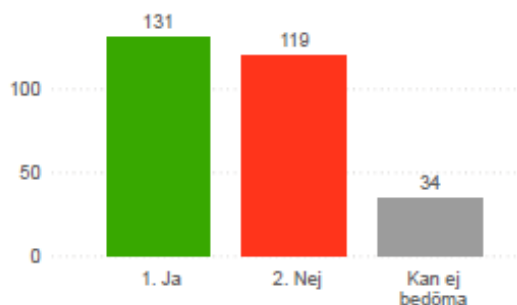

Diagram 1.5.1: Har kommunerna särskilda rutiner och arbetssätt för det initiala mottagandet av individer med funktionsnedsättningar?

Diagram 1.5.1 visar att runt 46 procent av kommunerna har svarat *ja*, cirka 42 procent *nej* och resterande har valt *kan ej bedöma*. I kommentarer från kommuner går att utläsa att de behov som individer med funktionsnedsättning har inte alltid framkommer till kommunerna i det initiala mottagandet. Många kommuner beskriver att rutiner och arbetssätten främst rör bostadsanpassningar. Exempelvis att bostaden är på bottenvåning eller ligger i närhet till sjukhus eller hälsocentral.

4.1.6 Får självbosatta tillgång till kommunens stöd i samband med bosättning och andra insatser för att underlätta etableringen i samhället på lika villkor som anvisade nyanlända?

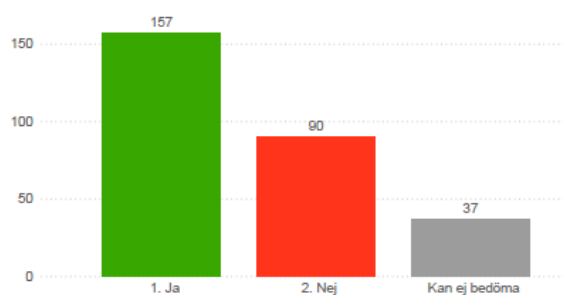

Diagram 1.6.1: Får självbosatta tillgång till kommunens stöd i samband med bosättning och andra insatser för att underlätta etableringen i samhället på lika villkor som anvisade nyanlända?

Diagram 1.6.1 visar att drygt hälften av kommunerna (55 procent) har svarat *ja*, cirka 32 procent *nej* och resterande har valt *kan ej bedöma*. Kommunerna uppger att det ofta hänger på att individen tar kontakt med kommunen. Få kommuner arbetar uppsökande.

Diagram 1.6.2: Olika kommungruppers svar (andel i procent) på frågan om självbosatta får tillgång till kommunens stöd i samband med bosättning och andra insatser för att underlätta etableringen i samhället på lika villkor som anvisade nyanlända?

En jämförelse mellan olika kommungrupper (1.6.2) visar att självbosatta har större möjlighet att ta del av insatser som specifikt riktar sig till nyanlända i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, följt av större städer och

kommuner nära större stad än storstäder och storstadsnära kommuner. På detta område är det ingen förändring från föregående år.

4.1.7 Bedöm hur kommunens samverkan fungerar med nedanstående aktörer i mottagandet av nyanlända:

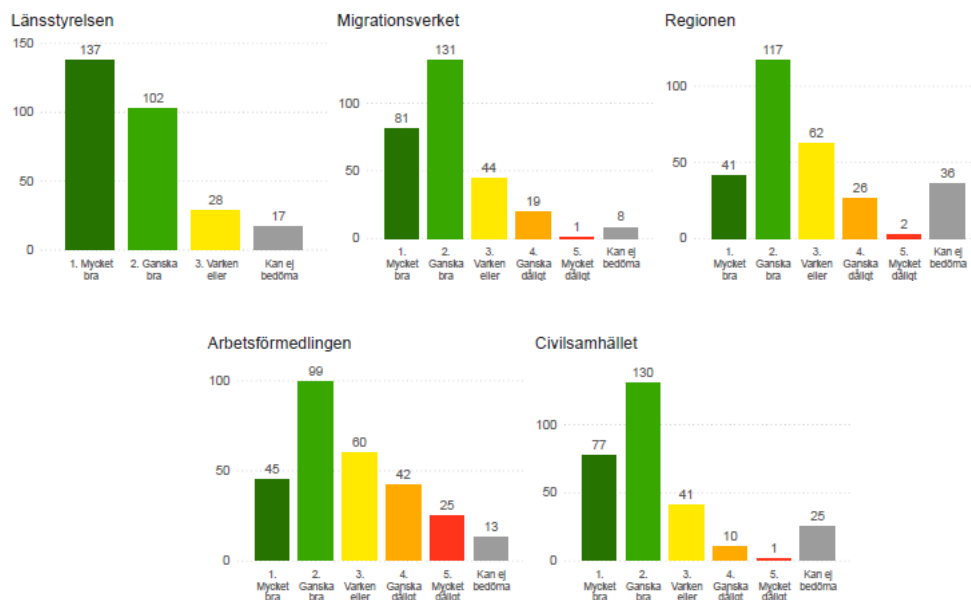
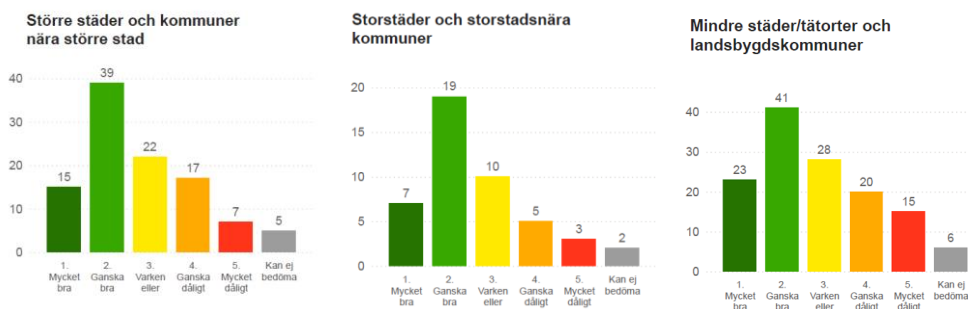

Diagram 1.7.1: Bedöm hur kommunens samverkan fungerar med nedanstående aktörer i mottagandet av nyanlända:

Stapeldiagrammen (1.7.1) visar att samverkan överlag tycks fungera väl med Migrationsverket, länsstyrelsen, civilsamhället och till viss del med regionen. Samverkan med Arbetsförmedlingen bedöms fortsatt utmanande även om den är något bättre än föregående år. Ca 45 procent av kommunerna bedömer att samverkan med Arbetsförmedlingen är *varken eller*, *ganska dåligt* eller *mycket dåligt* jämfört med 65 procent föregående år. Förbättringen bedömer kommunerna främst ha skett i samverkan på tjänstemannanivå medan utmaningar som rör individens möjlighet till kontakt med myndigheten och service kvarstår. I kommunernas kommentarer framkommer att återkommande utmaningar är: frånvaro i samarbete och samverkan samt att myndighetens arbetssätt inte möter nyanländas behov. Till exempel lyfts den ökade digitaliseringen och brist på personkontakt fram som utmanande. Vidare lyfter kommuner att individer med svag koppling till arbetsmarknaden är särskilt utsatta då Arbetsförmedlingens insatser för individer med låg formell utbildningsnivå ofta är få, enformiga och otillräckliga.

Diagram 1.7.2: Olika kommungruppers svar gällande hur samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar.

Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner bedömer samverkan med samverkan med Arbetsförmedlingen som sämre än storstäder och storstadsnära kommuner och större städer och kommuner nära större stad.

4.2 Nyanländas boende och bosättning

Bostaden betraktas som en grundläggande social rättighet enligt svensk grundlag och i folkrättsliga konventioner. Bostaden och boende påverkar människors livssituation och möjligheter i livet. Kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar för alla nyanlända personer på samma sätt som för övriga invånare och ska i sin planering skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. Nyanlända personer har generellt liknande utmaningar som unga på bostadsmarknaden. Avsaknad av kontaktnät samt diskriminering vid uthyrning av bostäder kan försvåra inträdet på bostadsmarknaden.

En otrygg boendesituation och trångboddhet påverkar bland annat förutsättningar för integration, arbetsmarknadsetablering, hälsa och jämlika uppväxtvillkor för barnen. Nyanländas boendesituation är också nära sammankopplad med frågor om socioekonomisk utsatthet.⁴

Regeringen beslutade att totalt 3 300 nyanlända personer skulle anvisas till landets kommuner under 2023. Antalet anvisningar blev färre än beräknat och Migrationsverket aviserade i november 2023 att det förväntade antalet anvisningar skulle bli 2 400. Migrationsverket hänvisade då till att personer som får uppehållstillstånd blivit färre än beräknat samt det försämrade säkerhetsläget. Antalet som anvisades utifrån 2023 års kommunal blev till slut 2222. Stockholms stad, Göteborgs stad, Malmö stad och Uppsala kommun stod för det högsta antalet mottagna under 2023.

⁴ [Bostad eller arbete? Om bosättningslagen och flyttmönster ur ett socioekonomiskt perspektiv \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Majoriteten av de som tas emot i kommunerna utgörs av de som bosätter sig på egen hand, antingen genom att ha varit bosatt i eget boende under asyltiden eller genom anhörginvandring. Totalt utgjorde dessa grupper 3 989 av de som togs emot i kommunerna under 2023.⁵

I enkäten ställdes en fråga om kommunen, under 2023, tagit emot anvisade enligt bosättningslagen. 67 procent (195 av 284) av de svarande kommunerna svarade *ja* på frågan och fick sedan besvara samtliga frågor nedan. De som svarade *nej* eller *kan ej bedöma* fick gå vidare till fråga 4.2.4.

4.2.1 I vilken utsträckning erbjuder kommunen anvisade nyanlända tillsviarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning?

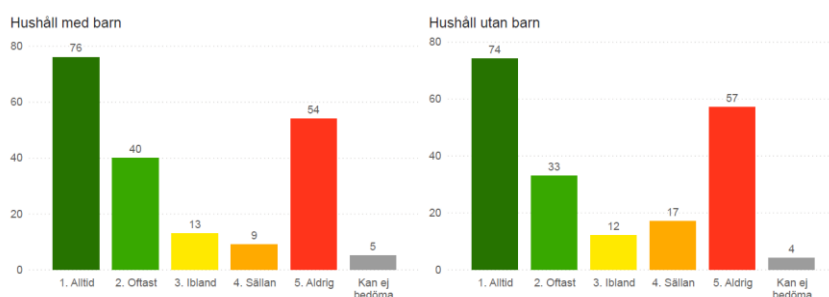
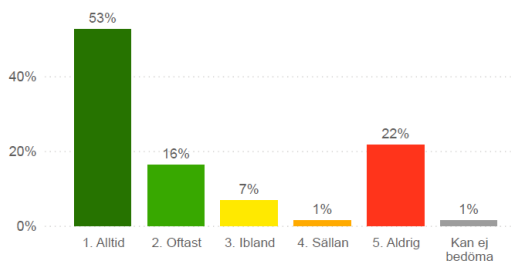

Diagram 2.1.1: I vilken utsträckning erbjuder kommunen anvisade nyanlända tillsviarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning? Diagrammen visar fördelningen mellan hushåll med barn samt utan barn.

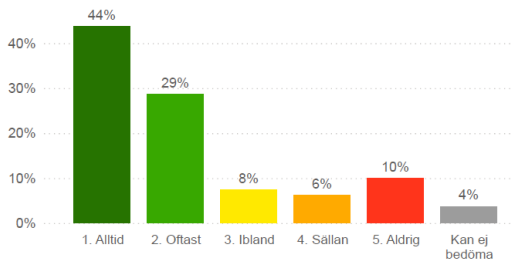
Diagram 2.1.1: visar att mer än hälften av kommunerna, som har haft ett mottagande under 2023, erbjuder *alltid* eller *oftast* anvisade nyanlända ett tillsviarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning. 59 procent av hushållen med barn respektive 53 procent av hushåll utan barn erbjuds ett tillsviarekontrakt. Det som ofta erbjuds är förstahandskontrakt direkt vid ankomst eller andrahandskontrakt som övergår i ett tillsviarekontrakt. Ungefär 30 procent uppger att de aldrig erbjuder målgruppen tillsviarekontrakt.

⁵ [Anvisningar enligt kommuntalen 2023.xlsx \(live.com\)](#), [Kommunmottagna enligt ersättningsförordningen 2023.xlsx \(live.com\)](#)

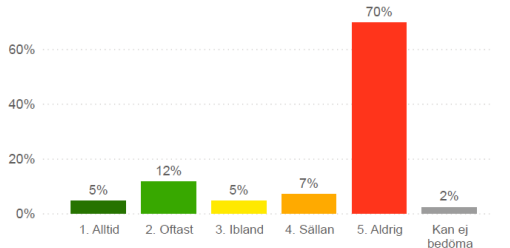
Större städer och kommuner nära större stad

Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner

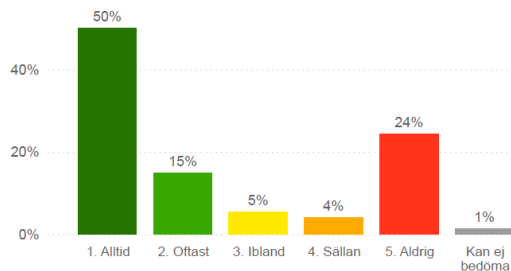

Storstäder och storstadsnära kommuner

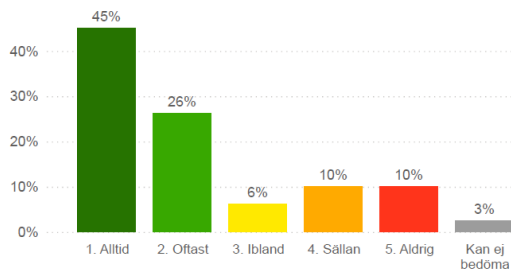

Diagram 2.1.2: Hushåll med barn. Olika kommungruppers svar (andel i procent) gällande i vilken utsträckning de erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning.

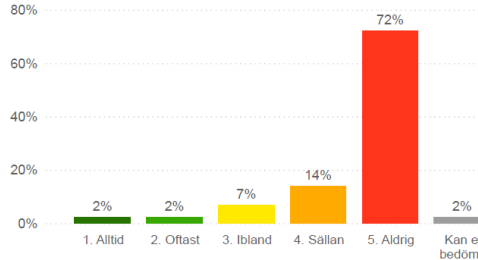
Större städer och kommuner nära större stad

Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner

Storstäder och storstadsnära kommuner

Diagram 2.1.3 Hushåll utan barn. Olika kommungruppers svar (andel i procent) gällande i vilken utsträckning de erbjuder anvisade nyanlända tillsvidarekontrakt/förstahandskontrakt, antingen direkt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning.

Diagram 2.1.2 och 2.1.3 visar, likt tidigare år, på tydliga skillnader mellan kommungrupperna. Det är vanligast att få ett tillsvidarekontrakt vid mottagandet eller de närmaste åren efter anvisning i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, följt av större städer och kommuner nära större stad,

medan det är mycket ovanligt att det erbjuds i storstäder och storstadsnära kommuner.

4.2.2 I vilken utsträckning bosätts anvisade nyanlända hushåll i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum?

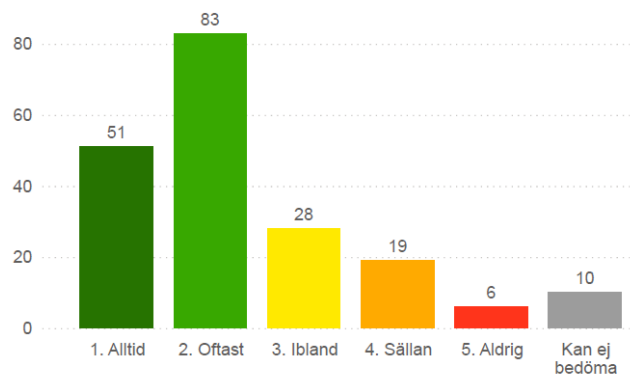
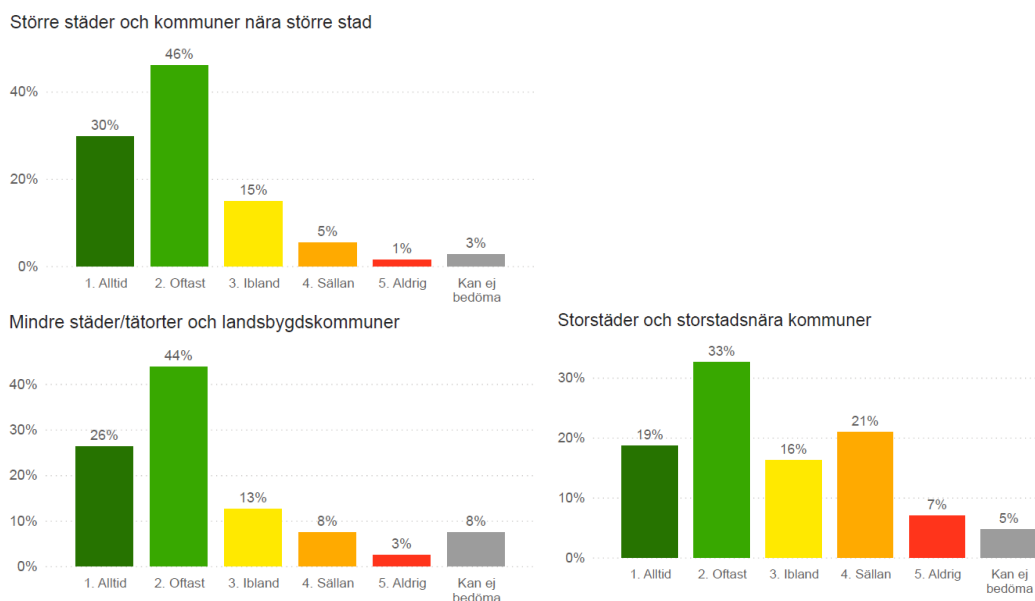

Diagram 2.2.1: I vilken utsträckning bosätts anvisade nyanlända hushåll i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum?

Diagrammet ovan (2.2.1) illustrerar svar på frågan om trångboddhet med utgångspunkt i det som brukar benämnas trångboddhetsnorm ⁶. Ungefär 30 procent av kommunerna uppger fortsatt att bostäderna som de nyanlända erbjuds inte är tillräckligt stora vilket leder till trångboddhet. Ungefär 68 procent av kommunerna har möjlighet att erbjuda tillräckligt stora bostäder till de som anvisas.

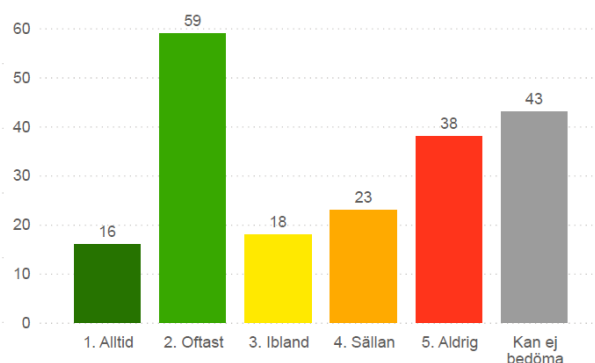
⁶ [Trångbodda hushåll - Planering för bostadsförsörjning - Boverket](#)

Diagram 2.2.2 Olika kommungruppers förmåga (andel i procent) att bosätta nyanlända hushåll i bostäder där högst två familjemedlemmar (vuxna och/eller barn) delar sovrum, och där familjen har ett eget kök och vardagsrum som inte används som sovrum.

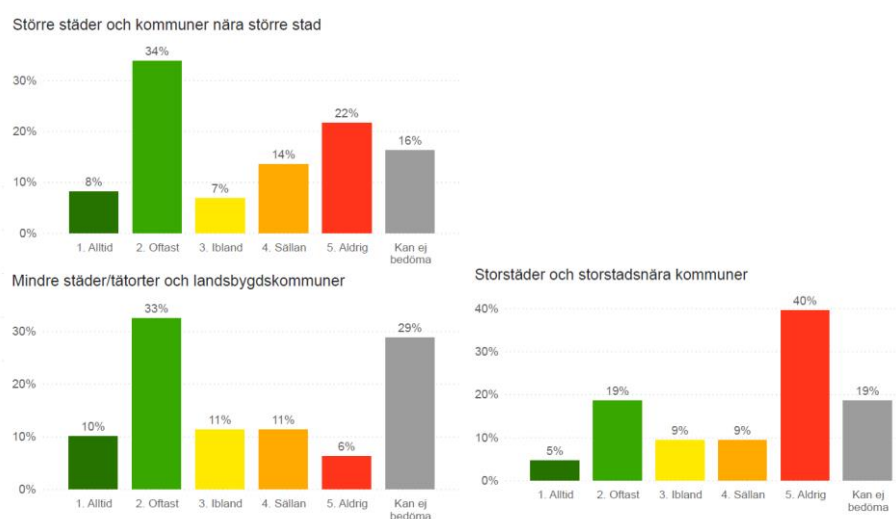
Diagram 2.2.2 visar att en majoritet av kommunerna i samtliga kommungrupper har svarat att de *alltid* eller *oftast* kan erbjuda bostad där högst två familjemedlemmar delar sovrum och där kök och vardagsrum inte används som sovrum. Av diagrammen framgår också att risken för trångboddhet ökar om du som nyanländ anvisas till mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner till skillnad från större städer och kommuner nära större stad. Iorstäder och storstadsnära kommuner ökar trångboddheten markant jämför med övriga kommungrupper.

4.2.3 I vilken utsträckning tar kommunen hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända?

Diagram 2.3.1: I vilken utsträckning tar kommunen hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända?

Diagram 2.3.1 visar på skiftande svar på frågan om kommunerna tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning. I årets enkätsvar uppger 38 procent av kommunerna att de *ofta* eller *alltid* tar hänsyn, vilket är en ökning från 27 procent föregående år. 31 procent av kommunerna uppger att de *sällan* eller *aldrig* tar hänsyn. Ungefär 9 procent uppger att de gör det ibland medan närmare 22 procent uppger att de *ej kan bedöma*. Flera kommuner nämner att de försöker få en spridning av bostäder för nyanlända, men att det inte alltid går att styra på grund av till exempel bostadsbrist. Det finns också kommuner som menar att de inte har socioekonomiskt utsatta områden och därför inte tar hänsyn till det i bosättning av nyanlända.

Diagram 2.3.2: Olika kommungruppers svar (andel i procent) på om de tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av anvisade nyanlända.

Diagrammet ovan (2.3.2) Trenden där storstäder och storstadsnära kommuner i mindre utsträckning tar hänsyn till områdets socioekonomiska förutsättningar vid bosättning av nyanlända än övriga kommungrupper håller i sig och ligger på liknande nivåer som föregående år.

4.2.4 Har kommunen under 2022 tagit emot nyanlända som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i er kommun?

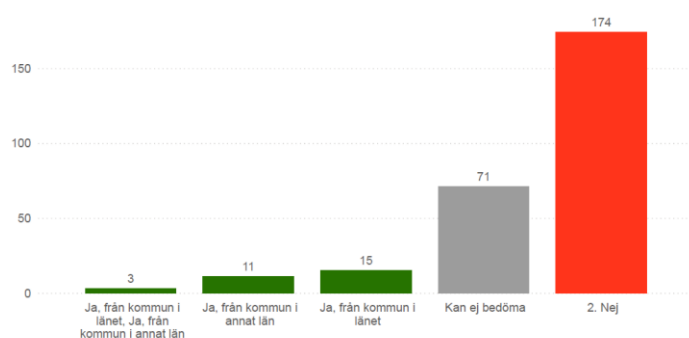

Diagram 2.4.1: Har kommunen under 2023 tagit emot nyanlända som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i er kommun?

Diagram 2.4.1 Visar att en majoritet av kommunerna även i år har svarat *nej* på frågan om kommunen tagit emot nyanlända under året som fått hjälp av sin anvisningskommun att ordna bostad i berörd kommun. Ungefär 12 procent har svarat *ja*. Över 27 procent har dock valt *kan ej bedöma*, vilket kan innebära att den faktiska siffran är högre då några kommuner lyfter att det inte är tydligt om anvisningskommunen bistått.

4.2.5 Bedöm kommunens kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov

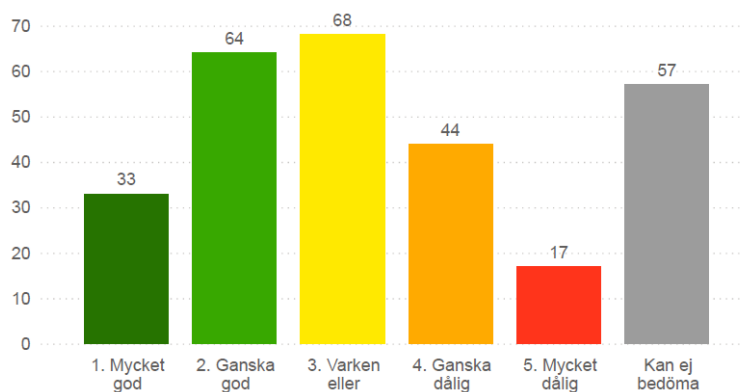
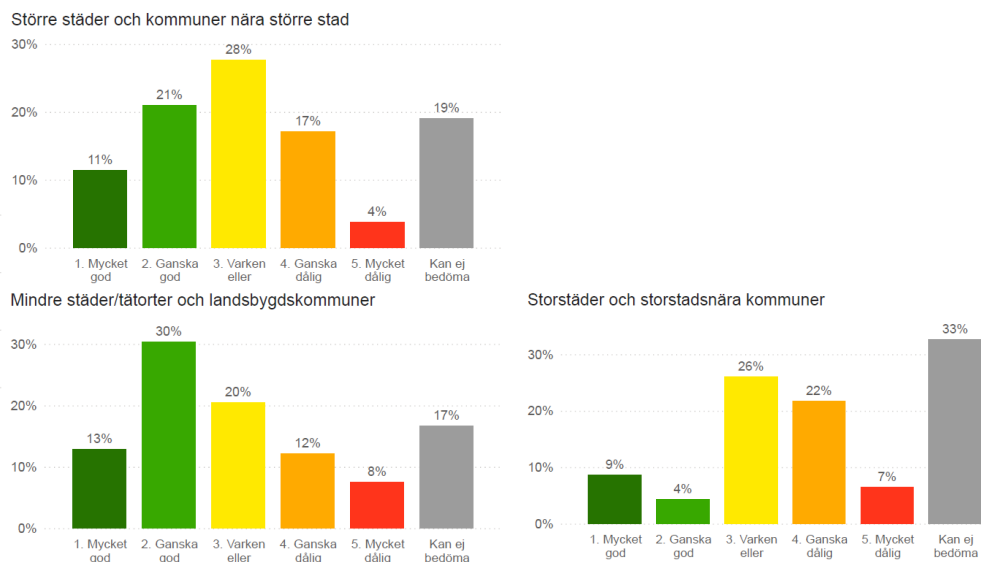

Diagram 2.5.1: Bedöm kommunens kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov:

Diagram 2.5.1 visar att ungefär 34 procent av kommunerna anser att de har *mycket god* eller *ganska god* kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov. Det är en något lägre andel än tidigare år (ungefär 40 procent). Ungefär 20 procent uppger att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* kunskap och ytterligare 20 procent uppger att de *ej kan bedöma*, vilket är oförändrat. Däremot har en något högre andel (24 procent jämfört med föregående år 20 procent) valt *varken eller*.

En del kommuner menar att de har god kännedom om självbosatta genom exempelvis samverkan med det kommunala bostadsbolaget. Andra kommuner nämner att de kommer i kontakt med målgruppen först när de tar kontakt med kommunen av olika anledningar.

Diagram 2.5.2: Olika kommungruppers kunskap om självbosatta nyanländas bostadsbehov (andel i procent).

Diagram (2.5.2) visar att kunskapen om självbosatta nyanlända varierar och är inte särskilt hög i någon av kommungrupperna. Det finns dock vissa skillnader. Resultatet är ungefär lika vad gäller större städer och kommuner nära större stad och mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner som bedömer att de har viss kunskap om målgruppen. Vad gäller storstäder och storstadsnära kommuner är resultatet sämre. Endast 13 procent av kommunerna i denna kommungrupp uppger att de har *mycket god* eller *ganska god* kunskap vilket är en minskning från föregående år (31 procent). Det bör också tilläggas att det generellt är relativt många kommuner som har valt *kan ej bedöma*.

4.3 Skola och utbildning

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet och en grundläggande förutsättning för ett rikare liv och finns tydligt beskrivna under mål 4 och 10 i Agenda 2030 om god utbildning för alla och minskad ojämlikhet. De utbildningspolitiska målen med den kommunala vuxenutbildningen vilket även

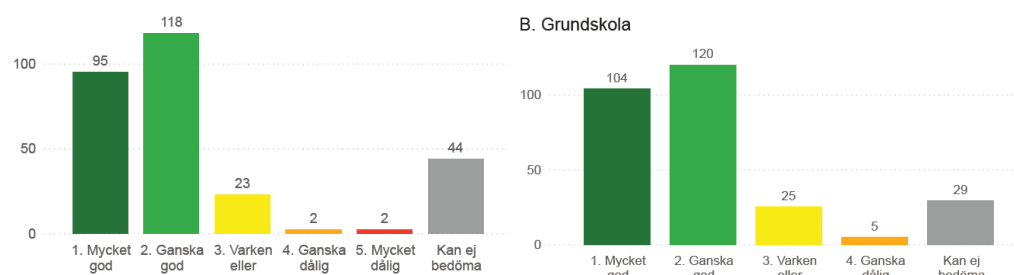
fastslås i skollagen⁷: *Vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, ges möjlighet att utveckla kunskaper och kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet med mer och Utbildningen ska ge en god grund för fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet.* Dessa mål ska realiseras med utgångspunkt i den enskildes behov och förutsättningar.

Välkända faktorer för att varaktigt etablera sig på arbetsmarknaden är kunskaper i svenska språket och utbildningsnivå. Möjligheterna till arbete ökar avsevärt med gymnasiekompetens. Samtidigt var totalt 9 457 individer inskrivna i etableringsprogrammet och där majoriteten av deltagarna har en förgymnasial utbildning.⁸

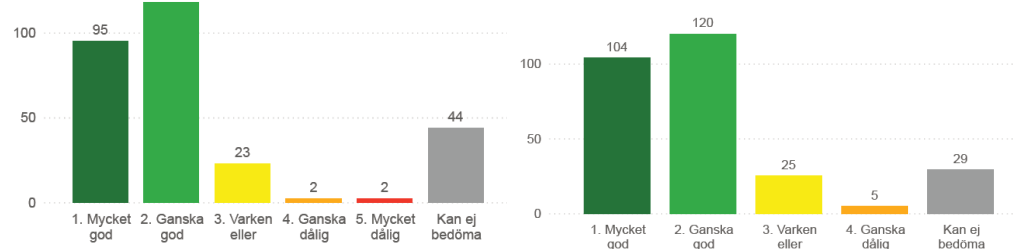
För att nyanlända och asylsökande barn ska få samma förutsättningar att lyckas i skolan som övriga elever krävs särskilda insatser. Det handlar bland annat om introduktionsinsatser, studiehandledning på modersmål men också en väl fungerande kontakt mellan skola och elevens vårdnadshavare. Stöd kan utjämna ojämlika förutsättningar och leda till ett mer jämlikt utfall.

4.3.1 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande inom:

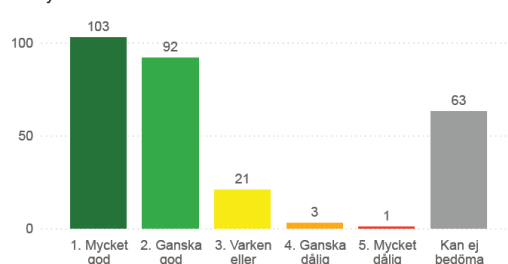
A. Förskola

B. Grundskola

C. Gymnasium

⁷ skollagen 2010:800

⁸ [En gemensam angelägenhet, SOU 2020:46. Vol. 1 \(regeringen.se\); Arbetsförmedlingen](#)

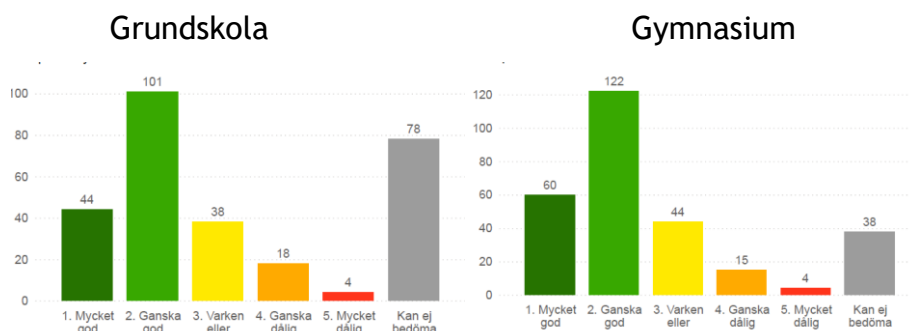

Diagram 3.1.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande inom förskola, grundskola och gymnasium:

Diagram 3.1.1 visar att majoriteten av kommunerna fortsatt bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att erbjuda introduktionsinsatser till nyanlända och asylsökande i förskola, skola och gymnasiet. Kommunerna bedömer dock detta något sämre i årets enkät (69–75 procent jämfört med föregående år 75–86 procent). Mellan 10 - 22 procent av kommunerna har valt alternativt *kan ej bedöma*.

Merparten av kommunerna uppger att de har introduktionsinsatser för mottagande av nyanlända elever. I praktiken innebär detta alltifrån att en eller några skolor i en kommun har introduktionsinsatser, till ett systemiserat/formaliserat mottagande med riktlinjer och samsyn som gäller alla skolor i hela kommunen. En del kommuner menar att det inte varit några svårigheter att erbjuda introduktionsinsatser då det inte har rört sig om ett stort antal individer. Andra kommuner ser att då det rör sig om få individer blir det svårare att tillhandahålla introduktionsinsatser särskilt när det kommer till de mindre förekommande språken.

4.3.2 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda nyanlända elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk:

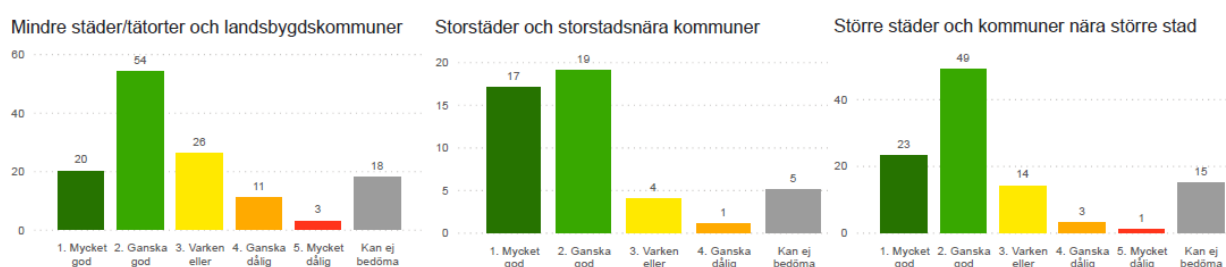

Diagram 3.2.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk

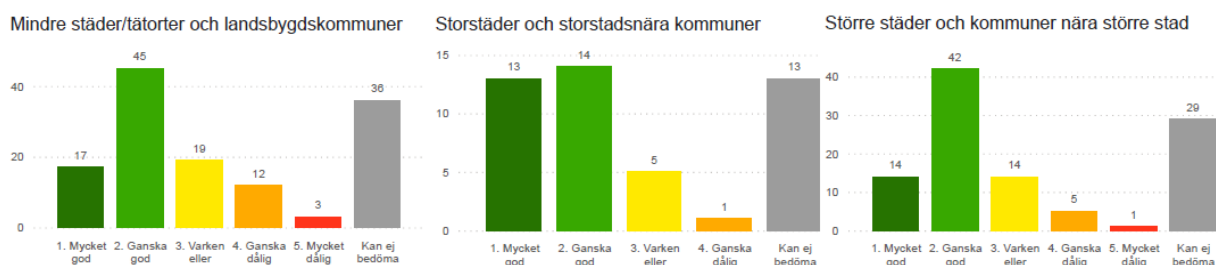
Stapeldiagrammet 3.2.1 visar att kommunerna generellt har ganska god förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på sitt modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Ungefär hälften av kommunerna anser att de har god förmåga att erbjuda studiehandledning vad gäller gymnasiet, vilket är oförändrat från föregående år. Däremot har det skett en minskning när det kommer till grundskolan som i årets enkät ligger på 64 procent jämfört med 70 procent föregående år. Även detta år är andelen av kommuner som svarat

varken eller ungefär 15 procent vad gäller såväl grundskola som gymnasium. Lika så är det fortsatt drygt en femtedel av kommunerna som har svarat *kan ej bedöma* gällande gymnasiet. Likt förra året visar kommunernas kommentarer på en viss spridning i förmågan att kunna erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste språk.

Ett stort antal kommuner menar att det beror på vilket språk som avses. Det bedöms möjligt att ge stöd till de som talar ett vanligt förekommande språk, men en utmaning vad gäller de mindre språkgrupperna. I kommentarerna kan man också utläsa att det minskade mottagandet av nyanlända har en effekt på kommunernas organisation. Det finns även exempel på omställning till mer kostnadseffektiva sätt som digitala lösningar.

Diagram 3.2.2: Grundskola. Olika kommungruppers förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk.

Diagram 3.2.3: Gymnasium. Olika kommungruppers förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk.

Stapeldiagrammen 3.2.2 och 3.2.3 visar att vid en jämförelse mellan olika kommungrupper har storstäder och storstadsnära kommuner, likt tidigare år, bäst förmåga att erbjuda nyanlända och asylsökande elever studiehandledning på modersmål eller på elevens starkaste skolspråk. Det gäller för såväl grundskola som gymnasium.

4.3.3 Hur fungerar kommunens samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare?

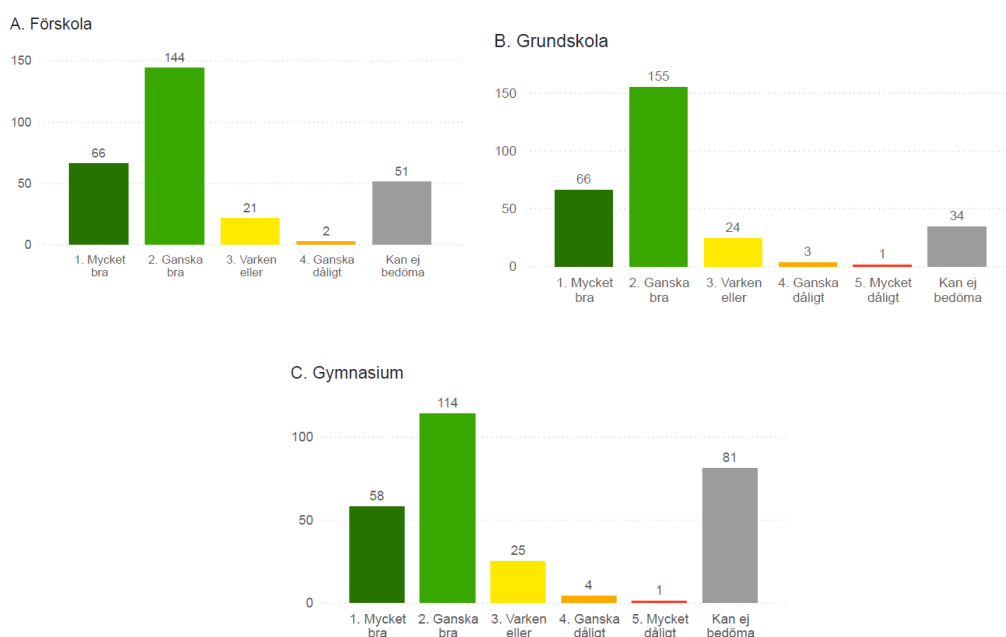

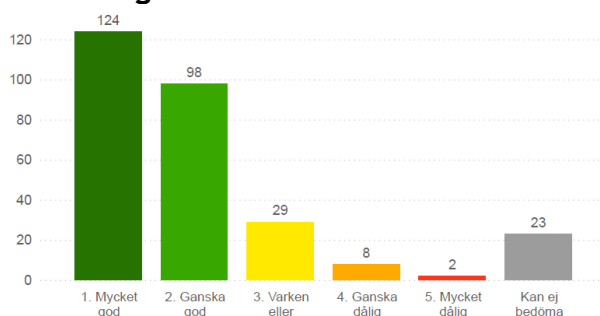
Diagram 3.3.1: Hur fungerar kommunens samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare?

Diagram 3.3.1 Likt föregående år anser kommunerna att samverkan med nyanlända och asylsökande elevers vårdnadshavare fungerar väl (mellan 60–77 procent). Kommunerna uppger i kommentarerna att de har standardiserade former vilket underlättar samarbetet, exempelvis bjuds vårdnadshavarna in till ett inledande möte/samtal där tolk eller studiehandledare deltar. Rekrytering av kompetenta studiehandledare lyfts dock som en utmaning liksom utmaningar att erbjuda studiehandledning på mindre förekommande språk. I kommunernas kommentarer framgår att samarbete med nyanländas vårdnadshavare är ett utvecklingsområde. En del kommuner menar att det finns vissa svårigheter att nå fram till vårdnadshavare på grund av språkförbistringar samt bristande kunskaper om det svenska skolsystemet och skolans roll. Skolans begränsade möjligheter och resurser lyfts också fram då mycket kommunikation och information ges digitalt vilket är en svårighet för vårdnadshavare med begränsade språkkunskaper och begränsningar att tillgodose sig digitala välfärdstjänster.

En viktig del för att etablera sig i samhället är att etablera sig långsiktigt på arbetsmarknaden. Hur lång tid arbetsmarknadsintegration tar beror till stor del på individens utbildningsbakgrund och förutsättningar att ta till sig eller genomföra en utbildningsinsats. Individer som har en svag anknytning till arbetsmarknaden har ofta låg formell utbildningsnivå och därför behov av utbildningshöjande insatser. En stor andel av gruppen som av olika anledningar har svårigheter att etablera sig långsiktigt på arbetsmarknaden är kvinnor varför detta också är en jämställdhetsfråga. Personer med låg formell utbildningsnivå

har många gånger långsam studieprogression och riskerar därmed att bli utskrivna från sfi. För att nyanlända med olika bakgrund och skilda behov ska kunna integreras i samhället och på arbetsmarknaden behövs riktade och individanpassade insatser och samverkan mellan flera olika aktörer. Sedan den 1 juli 2022 är det ett krav att kommunerna ska erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Mot bakgrund av detta ställde Länsstyrelsen frågor på området.

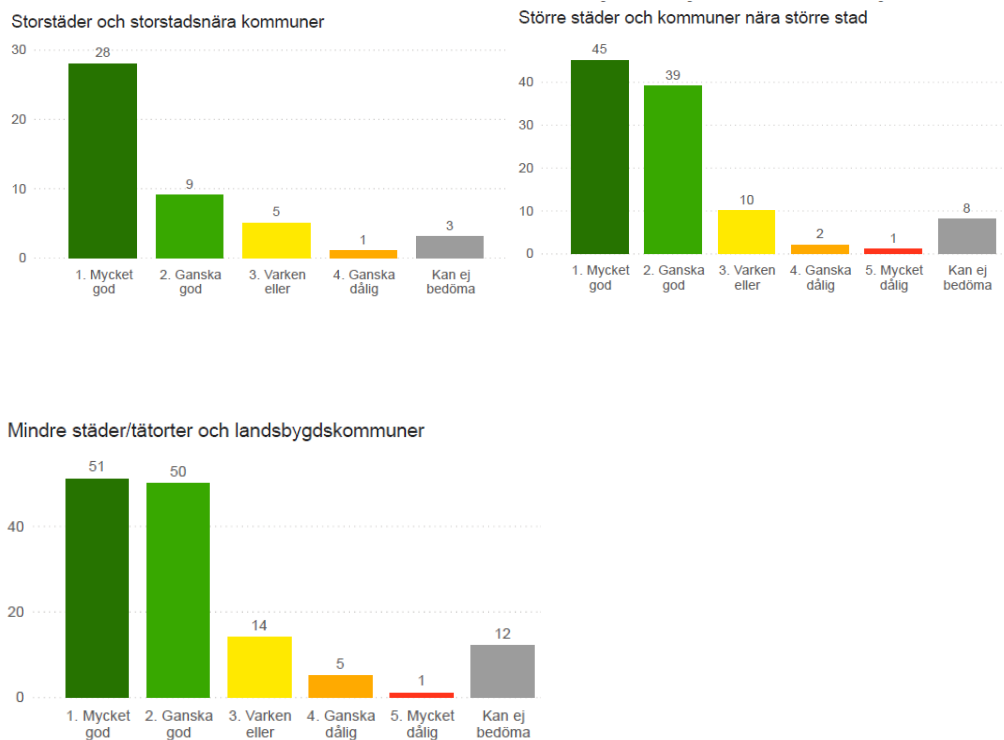
4.3.4 Bedöm kommunens förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten:

Diagram 3.4.1: Bedöm kommunens förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten.

Som diagram 3.4.1 visar, bedömer kommunerna att de sammantaget har *mycket god* eller *ganska god* förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning (79 procent jämfört med ungefär 70 procent föregående år). 10 procent har valt *varken eller*.

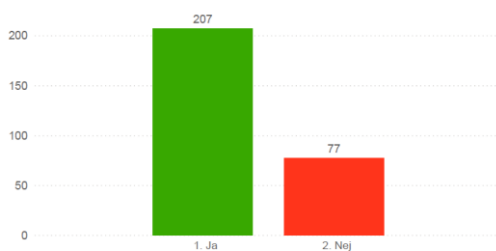
En del kommuner nämner att de har en god planering för detta, att insatserna är anpassade utifrån målgruppens behov och att de har en fungerande samverkan med Arbetsförmedlingen. Andra bedömer att det fortsatt finns stora utmaningar även om samverkan med Arbetsförmedlingen förbättrats. I kommentarerna går att utläsa att det minskade mottagandet gör att en del kommunerna upplever insatsen som resurskrävande, dyr och svår att finna deltagare som kan ta del av insatsen.

Diagram 3.4.2: Olika kommungruppers förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten:

En jämförelse visar att samtliga kommungrupper (diagram 3.4.2) bedömer att de har god förmåga att erbjuda en sammanhållen utbildning för individer som omfattas av utbildningsplikten. Storstäder och storstadsnära kommuner bedömer dock sin förmåga något lägre.

4.3.5 Har kommunen särskilda rutiner och arbetssätt inom sfi och övrig kommunal vuxenutbildning med tydlig anknytning till arbetsmarknaden för nyanlända

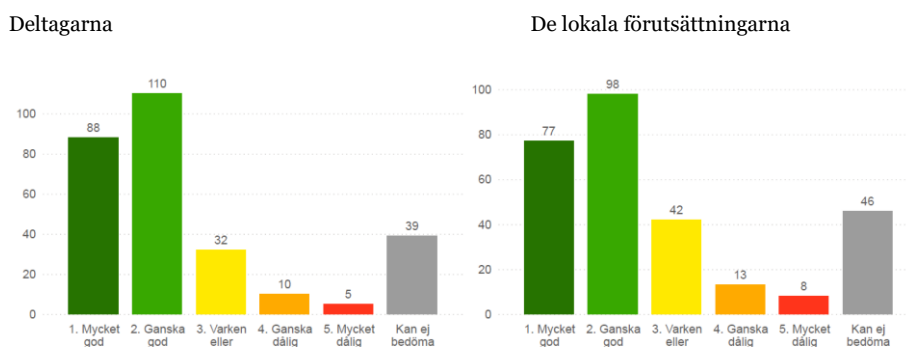
Diagram 3.5.1: Har kommunerna särskilda rutiner och arbetssätt inom sfi och övrig kommunal vuxenutbildning med tydlig anknytning till arbetsmarknaden för nyanlända.

Diagram 3.5.1 visar en ny fråga för året där det framgår att en stor andel, 73 procent, av kommunerna uppger att de har särskilda rutiner och arbetssätt inom

sfi och övrig kommunal vuxenutbildning med tydlig anknytning till arbetsmarknaden. 27 procent av kommunerna har svarat att de inte har det.

Kommunerna som svarat ja på frågan lyfter att det rör sig om framför allt interna arbetssätt och rutiner och samverkan med Arbetsförmedlingen. Exempel som lyfts fram är insatser som sfi med fokus på olika branscher, kombinationsutbildningar, vidare utbildning inom olika yrkesområden, kopplingar till utbildningsplikten och olika former av arbetsmarknadsinsatser som information om arbetsmarknaden, utbildningsmässor med mer. En del kommuner har en genomtänkt struktur med exempelvis studie- och yrkesvägledning, arbetsplatsförlagt lärande (APL) och praktik.

4.3.6 Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna

Diagram 3.6.1: Bedöm kommunens förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna och de lokala förutsättningarna:

Diagrammen ovan (3.6.1) visar att mer än hälft av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna (69 procent) och de lokala förutsättningarna (61 procent).

Av kommunernas kommentarer går att utläsa att kommunerna söker kostnadseffektiva och flexibla lösningar för samhällsorienteringen då mottagandet har minskat. Exempelvis överväger allt fler kommuner att övergå till digitala former för samhällsorienteringen. Fördelarna som kommunerna ser är att samhällsorienteringen kan erbjudas mer frekvent istället för att samla ihop till grupper samt att det är kostnadseffektivt. En risk som lyfts är att individerna kan ha svårt att tillgodogöra sig information digitalt. 11–15 procent av kommunerna har svarat *varken eller* och ytterligare 15 procent av kommunerna *kan ej bedöma*.

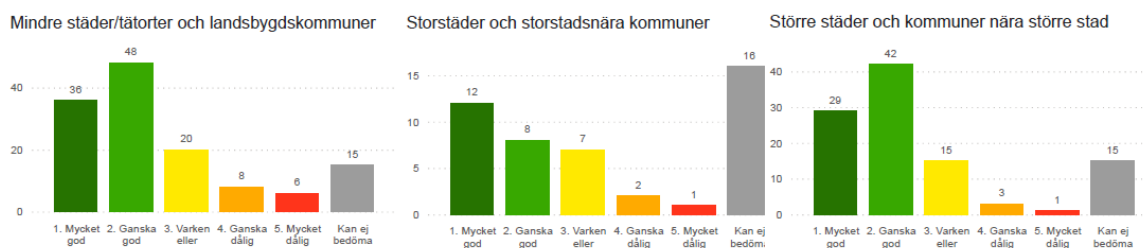

Diagram 3.6.2 Olika kommungruppers förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna:

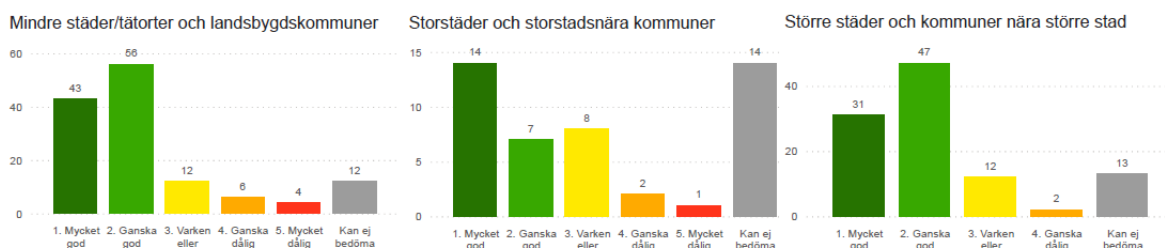

Diagram 3.6.3 Olika kommungruppers förmåga att anpassa samhällsorienteringen utifrån deltagarna:

Vid en jämförelse mellan kommungrupperna har alla grupper generellt god förmåga att samhällsorienteringen efter de lokala förutsättningarna och deltagarna. Ett mindre antal av kommuner i de olika kategorierna svarat att de har *ganska dålig* eller *mycket dålig* förmåga. Dock, som framgår av stapeldiagrammen 3.6.2 och 3.6.3, har storstäder och storstadsnära kommuner svårare att bedöma förmågan att anpassa samhällsorienteringen utifrån de lokala förutsättningarna och utifrån deltagarna.

4.4 Ensamkommande barn och unga

Barnkonventionen och dess fyra grundprinciper liksom flertalet av målen i Agenda 2030 är särskilt viktiga i arbetet med ensamkommande barn och unga då de redan från start är en mycket utsatt grupp som har särskilda utmaningar.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för ensamkommande barn i form av att utreda behov av stöd, placeringsform och andra insatser. Socialtjänsten ansvarar för boende och omsorg för ensamkommande barn som söker asyl samt för ensamkommande barn och unga vuxna som beviljas uppehållstillstånd.

Under 2023 sökte 488 ensamkommande barn skydd i Sverige. Av dessa var 341 barn som sökte asyl och 147 barn som sökte skydd enligt massflyktsdirektivet. Föregående år var det totala antalet 1 401 barn, varav 630 var asylsökande och 771 var barn som sökte skydd enligt massflyktsdirektivet. Det är en total minskning på 65 procent. Detta innebär en minskning med 45 procent av antalet

asylsökande barn och 80 procent inom gruppen som sökt enligt massflyktsdirektivet.⁹

4.4.1 Har kommunen tagit emot eller haft ensamkommande barn och unga inskrivna för insatser under 2023

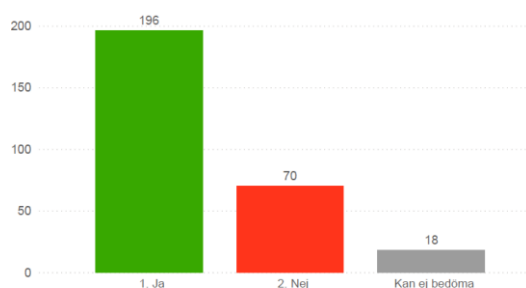

Diagram 4.1.1: Har kommunerna tagit emot eller haft ensamkommande barn och unga inskrivna för insatser under 2023.

Diagram 4.1.1 avser frågan om kommunerna har tagit emot eller haft ensamkommande barn och unga inskrivna för insatser under 2023. Frågan avser asylsökande ensamkommande barn, ensamkommande barn med uppehållstillstånd samt ensamkommande barn från Ukraina. Diagrammet visar att 69 procent av kommunerna har tagit emot ensamkommande barn och 25 procent har inte tagit emot under 2023.

4.4.2 Vilka boendeformer är det vanligast att kommunen använder i sitt mottagande av ensamkommande barn (exklusive barn från Ukraina)

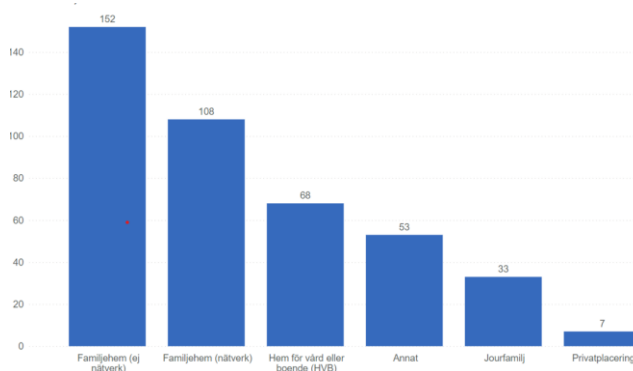

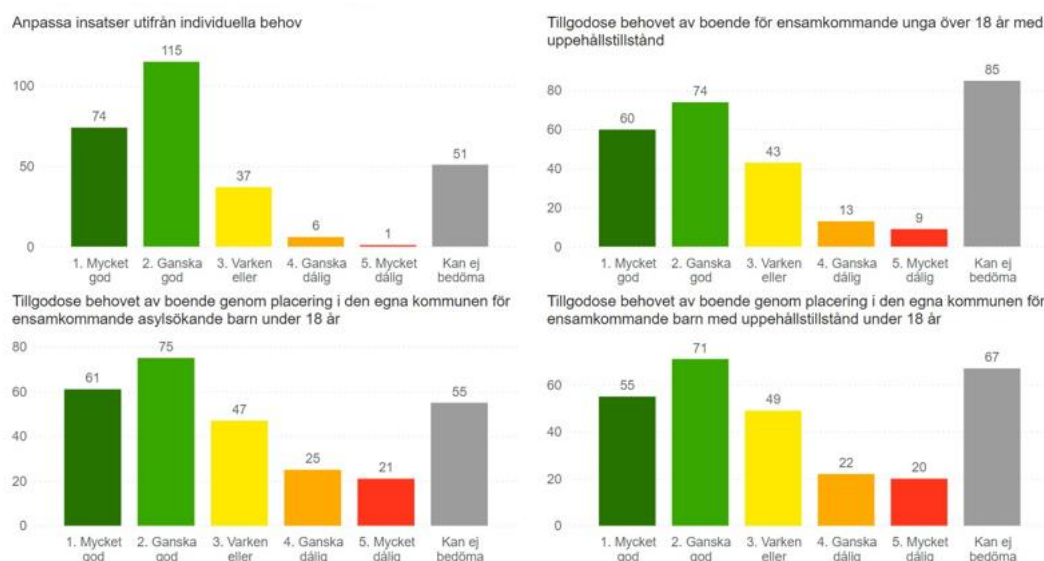
Diagram 4.2.1: Vilka boendeformer är det vanligast att kommunen använder i sitt mottagande av ensamkommande barn (exklusive barn från Ukraina)

⁹ All statistik är inhämtad från www.migrationsverket.se

Diagram 4.2.1 visar vilka boendeformer som kommunen anger som vanligast i mottagandet av ensamkommande barn utöver de ensamkommande barn som kommer från Ukraina och omfattas av massflyktsdirektivet. Kommunerna har haft möjlighet att välja flera alternativ. En stor andel av kommunerna (152 stycken) har angett *familjehem (ej nätverk)* följt av *familjehem (nätverk)* (108 stycken). 53 kommuner har angett *annat alternativ*. Majoriteten av kommunerna har uppgett *stödboende* som *annat alternativ*.

4.4.3 Bedöm hur kapaciteten i er kommun har varit under 2023 att:

Diagram 4.3.1: Bedöm hur kapaciteten i er kommun varit under 2023 att: anpassa insatser utifrån individuella behov, tillgodose behovet av boende för ensamkommande unga över 18 år med uppehållstillstånd, tillgodose behovet genom placering i den egna kommunen för ensamkommande barn under 18 år och tillgodose behovet av boende genom placering i den egna kommunen för ensamkommande asylsökande barn under 18 år.

Diagram 4.3.1 visar att 44–49 procent av kommunerna bedömde att kapaciteten att tillgodose behovet av boende för ensamkommande barn och unga under och över 18 år var *mycket god* eller *ganska god*. Föregående år uppgav runt 60–70 procent av kommunerna att kapaciteten var *mycket god* eller *ganska god*. I årets enkät har 20–30 procent valt alternativet *kan ej bedöma*. Möjligheterna att anpassa insatser utifrån olika behov bedömer kommunerna är oförändrad och ligger fortsatt runt 66 procent.

En jämförelse mellan olika kommungrupper visar på störst skillnader i kapaciteten att tillgodose behovet av boende genom placering i den egna kommunen för ensamkommande asylsökande barn under 18 år. I storstäder och storstadsnära kommuner anser kommunerna att de har sämre förutsättningar att tillgodose behovet. De har även i mycket lägre utsträckning valt alternativet *kan ej bedöma* än övriga kommungrupper. Detta mönster gäller även för

målgrupperna ensamkommande unga över 18 år med uppehållstillstånd och ensamkommande barn under 18 år.

4.4.4 Bedöm kommunens beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024

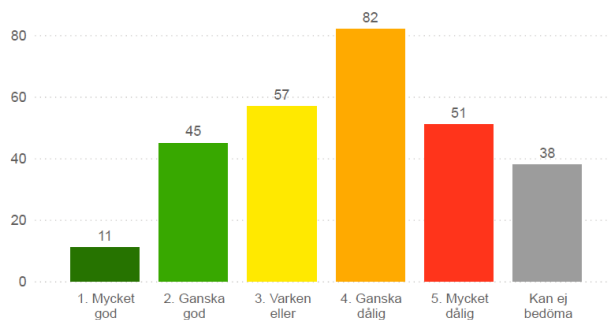

Diagram 4.4.1 Bedöm kommunens beredskap att möta en större oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024

Diagram 4.4.1 visar kommunens bedömning av möjligheterna att ha beredskap att möta en oförutsedd ökning av antalet ensamkommande barn under 2024. Med beredskap avses exempelvis tillgång till boendelösningar, resurser för samordning, förutsättningar för personalförstärkning och scenario gällande plötslig ökning av asylsökande i kommunens plan för extraordinära händelser.

47 procent av kommunerna bedömer att deras beredskap att möta en större oförutsedd ökning är *ganska dålig* eller *mycket dålig*. Det är en liten ökning från föregående år då andelen var runt 40 procent. Det är fortsatt runt en femtedel som har valt *varken eller* och fortsatt ungefär lika många har valt *kan ej bedöma* (20 procent). Endast 20 procent av kommunerna bedömer att de har *ganska god* eller *mycket god* förmåga. De utmaningar som kommunen ser vid en oförutsedd ökning är avsaknad av personalresurser och bristen på boendelösningar för målgruppen.

4.4.5 Bedöm kommunens samverkan har fungerat med Migrationsverket, Länsstyrelsen och civilsamhället i mottagandet av ensamkommande barn?

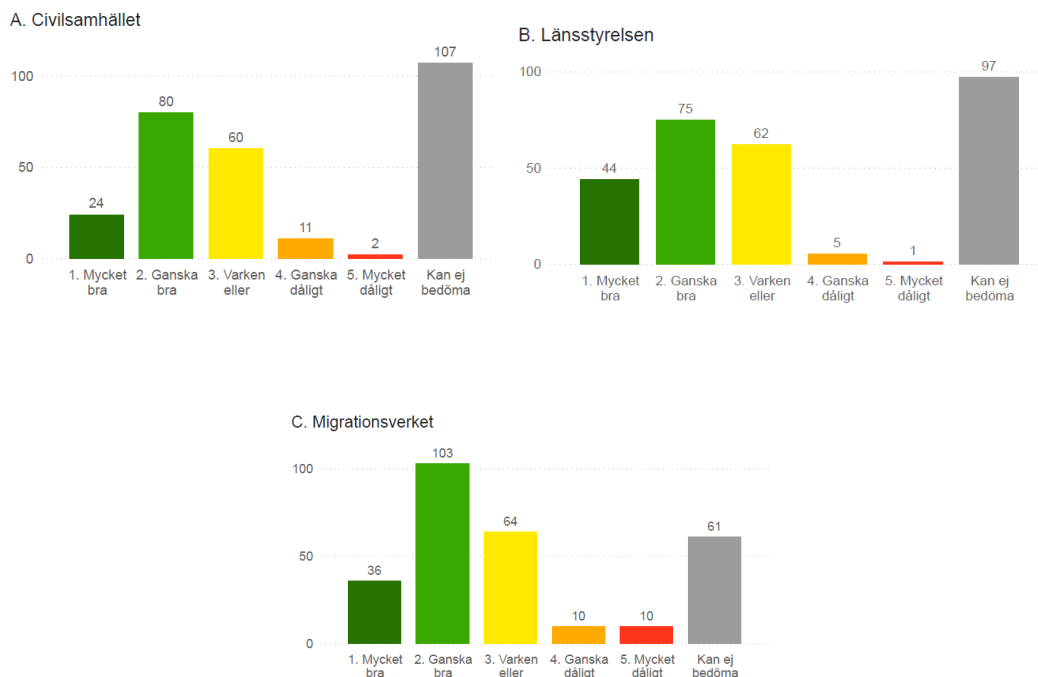

Diagram 4.5.1: Bedöm kommunens samverkan med Migrationsverket, Länsstyrelsen, och civilsamhället i mottagandet av ensamkommande barn.

Stapeldiagrammen 4.5.1 visar hur kommunerna bedömt samverkan med Migrationsverket, länsstyrelsen och civilsamhället i mottagandet av ensamkommande barn. Nästan hälften av kommunerna uppgav att samverkan med Migrationsverket och länsstyrelsen var *mycket bra* eller *ganska bra* (42-49 procent). En något lägre andel (37 procent) bedömde samverkan med civilsamhället som *mycket bra* eller *ganska bra*. Drygt en femtedel av kommunerna valde alternativet *varken eller* vad gäller samverkan med samtliga. Ytterligare 34–38 procent av kommunerna uppgav att de *ej kan bedöma* samverkan med länsstyrelsen och civilsamhället och 21 procent *kan ej bedöma* samverkan med Migrationsverket. Detta kan möjligtvis bero på det minskade mottagandet av ensamkommande barn vilket medfört att många kommuner inte har en organisation eller verksamhet.

4.5 Skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Under 2023 var det totalt 33 641 personer som ansökte om förlängning av sitt skydd enligt massflyktsdirektivet varav 98 procent fick bifall på sin förlängningsansökan. 11 406 förstagångsansökningar kom också in under året där bifallsfrekvensen var något lägre, 92 procent. Under året sökte också 524 ukrainska medborgare asyl i Sverige där bifallsfrekvensen var så låg som 1 procent. I december 2023 var totalt 38 557 individer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem med ett giltigt tillstånd enligt

massflyktsdirektivet. Av dessa bor majoriteten i eget boende (22 212) följt av kommunalt boende (15 161).¹⁰

Mottagandet av skyddsbehövande från Ukraina har haft inverkan på kommunernas arbete de senaste åren därav ställer Länsstyrelsen åter igen ett antal frågor om skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet.

4.5.1 Hur fungerar anvisningarna av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

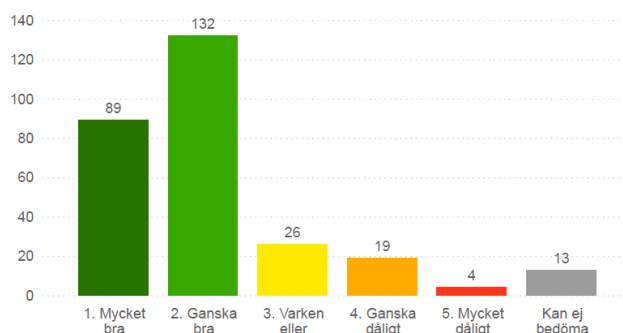

Diagram 5.1.1: Hur fungerar anvisningarna av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet

Diagram 5.1.1 visar att majoriteten av kommunerna bedömer att anvisningarna av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet fungerat *mycket bra* eller *ganska bra* (78 procent) under 2023 vilket är ökning från föregående år (cirka 65 procent). 8 procent anser att det har fungerat dåligt vilket är en minskning från föregående år då det var ungefär 20 procent. Närmare 15 procent uppger att de *ej kan bedöma* eller *varken eller* har ingen tydlig åsikt vilket är oförändrat jämfört med föregående år.

Storstäder och storstadsnära kommuner upplever samverkan som något sämre än övriga kommungrupper. En del kommuner upplever samverkan och information från Migrationsverket som bristfällig medan andra kommuner uppger att de har ett gott samarbete och kontakt med Migrationsverket i samband med anvisningar. Ett antal kommuner lyfter dock utmaningar kring att fördelningstalet inte stämmer med faktiskt mottagande och att anvisningar avbryts, många gånger i ett sent skede, vilket gör att kommunen har förberett boende och mottagande utan att ta emot anvisade.

---

¹⁰ Migrationsverkets statistik. Hämtad 2024-02-02

4.5.2 Hur bedömer ni kommunens möjlighet att erbjuda boende vid anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet under tidsperioden januari - oktober 2023

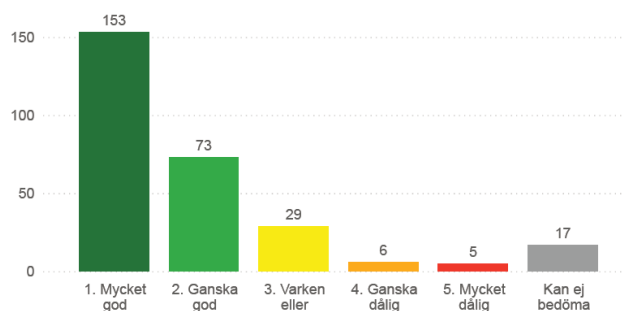

Diagram 5.2.1: Hur bedömer ni kommunernas möjlighet att erbjuda boende vid anvisning av skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet under tidsperioden januari - oktober 2023

Diagram 5.2.1 visar att en fortsatt hög andel av kommunerna, 80 procent jämfört med 70 procent föregående år, bedömer att de har *ganska goda* eller *mycket goda* möjligheter att ordna boende åt skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Ungefär 4 procent anser att de har dåliga möjligheter, vilket är en minskning från föregående års 10 procent.

Kommunernas kommentarer ger en varierande bild. En del kommuner upplever att de har goda möjligheter att ordna boende medan andra hänvisar till att de har möjlighet i förhållande till fördelningstalet som de tilldelats även om det medfört utmaningar. Fler kommuner nämner att de inte mottagit alla anvisningar vilket gör att det finns platser men att det är problematiskt för många kommuner då de inte har ersättning för dessa. Flera kommuner upplever svårigheter att ha beredskap med de osäkra förhållanden som råder kring hur fördelningstalen kommer se ut framgent samt utebliva eller avbrutna anvisningar.

4.5.3 Hur har mottagandet i skolan av skyddsbehövande barn och unga enligt massflyktsdirektivet fungerat?

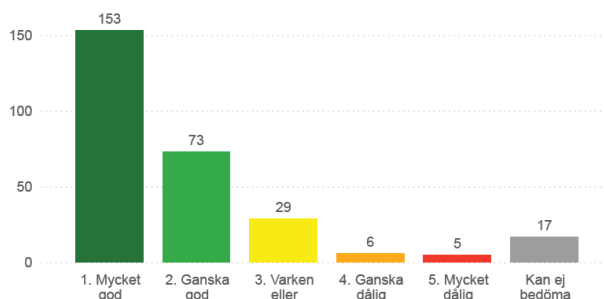

Diagram 5.3.1: Hur har mottagandet i skolan av skyddsbehövande barn och unga enligt massflyktsdirektivet fungerat?

Diagrammet ovan 5.3.1 visar att kommunerna fortsatt anser att mottagandet av skyddsbehövande elever från Ukraina har fungerat mycket väl under året (77 procent). Det är en bedömning som inte skiljer sig från föregående år.

En del kommuner nämner att det låga antalet elever som kommit inte har medfört några utmaningar. Många kommuner beskriver att de har ett fungerande mottagande för nyanlända elever och att de barn som kommit från Ukraina och omfattas av massflyktsdirektivet tar del av samma mottagandeform som övriga nyanlända. En del kommuner nämner att de har haft svårt att erbjuda språkstöd medan andra upplever att de har kunnat tillhandahålla både modersmålsundervisning och studiehandledning.

4.5.4 Vilka boendeformer är det vanligast att kommunen använder i sitt mottagande av ensamkommande barn från Ukraina

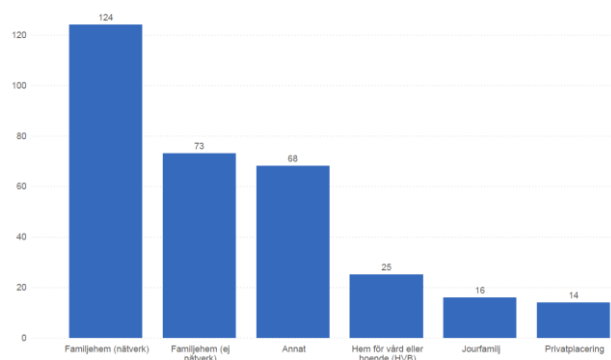

Diagram 5.4.1: Vilka boendeformer är det vanligast att kommunen använder i sitt mottagande av ensamkommande barn från Ukraina

Diagram 5.4.1 visar vilka de vanligaste boendeformerna som kommunen använder i sitt mottagande av ensamkommande barn från Ukraina. Den vanligaste formen som kommunerna har angett är *familjehem (nätverk)* och där efter *familjehem (ej nätverk)*. En relativt stor andel av kommunerna har även valt alternativet *annat* och där framgår det att man inte mottagit ensamkommande barn från Ukraina.

4.5.5 Hur har kommunens samverkan med Migrationsverket, Länsstyrelsen, Regionen, civilsamhället och Arbetsförmedlingen fungerat gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

Diagram 5.5.1: Hur har kommunens samverkan med migrationsverket, Länsstyrelsen, Regionen, civilsamhället och Arbetsförmedlingen fungerat gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet?

Stapelgrammen ovan (5.5.1) visar att kommunerna upplever att samverkan med civilsamhället, länsstyrelsen och Migrationsverket fungerar väl, över 70 procent, gällande skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet. Likt föregående år är det något fler som har angett att det fungerat *ganska dåligt* vad gäller samverkan med Migrationsverket i jämförelse med övriga aktörer.

Flera kommuner lyfter att de har ett gott samarbete med Migrationsverket. Av kommunernas kommentarer framgår dock att en del kommuner finner det fortsatt utmanande. Bland annat nämns att informationen om avbrutna anvisningar kommer med kort varsel och att information från myndigheten ibland är bristfällig och otydlig.

Samverkan med regionen och Arbetsförmedlingen skattas sämre. Där uppger 24 procent av kommunerna att samverkan med Arbetsförmedlingen fungerar väl och ungefär 42 procent att samverkan med regionen fungerar väl. Ca 30 procent skattar samverkan med Arbetsförmedlingen och Regionen som *varken eller* och ytterligare 21–29 procent *kan ej bedöma*.

4.5.6 Erbjuder kommunen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet något utöver det kommunen är skyldig att erbjuda?

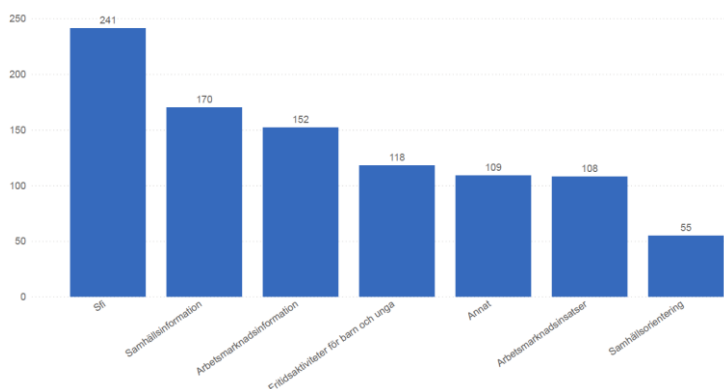

Diagram 5.6.1: Erbjuder kommunen skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet något utöver det kommunen är skyldig att erbjuda?

Diagram (5.6.1) visar fasta svarsalternativ där kommunerna har kunnat välja flera olika alternativ. Staplarna visar, tillsammans med kommunernas kommentarer, att många kommuner erbjuder insatser för skyddsbehövande enligt massflyktsdirektivet, så som samhällsinformation, svenskundervisning, fritidsaktiviteter för barn och unga samt arbetsmarknadsinsatser och information. Många kommuner beskriver att de har verksamheter i samverkan med civilsamhällesorganisationer. I kommentarerna framkommer att många insatser bedrivs i projektform och finansieras med externa medel.

Rapporten har författats av Rebecca Karlsson Trolle, Länsstyrelsen i Stockholms län. Ärendet har beslutats av Länsråd Daniel Gustavsson efter föredragning av nationell samordnare Michella Zayat.

Daniel Gustavsson
Länsråd, Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Ärendet har beslutats digitalt och saknar därför underskrift

5 Bilagor

1. Rapport Länsstyrelsen Blekinge
2. Rapport Länsstyrelsen Dalarna
3. Rapport Länsstyrelsen Gotland
4. Rapport Länsstyrelsen Gävleborg
5. Rapport Länsstyrelsen Halland
6. Rapport Länsstyrelsen Jämtland
7. Rapport Länsstyrelsen Jönköping
8. Rapport Länsstyrelsen Kalmar
9. Rapport Länsstyrelsen Kronoberg
10. Rapport Länsstyrelsen Norrbotten
11. Rapport Länsstyrelsen Skåne
12. Rapport Länsstyrelsen Stockholm
13. Rapport Länsstyrelsen Södermanland
14. Rapport Länsstyrelsen Uppsala
15. Rapport Länsstyrelsen Värmland
16. Rapport Länsstyrelsen Västerbotten
17. Rapport Länsstyrelsen Västernorrland
18. Rapport Länsstyrelsen Västmanland
19. Rapport Länsstyrelsen Västra Götaland
20. Rapport Länsstyrelsen Örebro
21. Rapport Länsstyrelsen Östergötland